Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 184 (14204) | 1973 оной августын 7, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Нүхэр Л. И. Брежнев нүхэр Ле Зуантай уулзаба

Советскэ Союзай Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Вьетнамай Ажалшадай партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Ле Зуантай августын 4-дэ Крымдэ уулзаба.

Байгша оной июлиин 17-ной совет-вьетнам хамтын мэдүүлгын дүримүүдhээ уламжалан, КПСС-эй ба ПТВ-гэй, Советскэ Союзай ба Вьетнамай Демократическа Республикын хоорондохи харилсаа саашадань хүгжөөхэ зарим асуудалнуудые аха дүү хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд зүбшэлhэн байна.

Уулзалга үнэн зүрхэнэй, хани hоной оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВА БУСАЖА ЕРЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Крымhээ августын 5-да Москва бусажа ерэбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ, 1973—1974 онуудай малай үбэлжэлгэдэ хаhа сагтань бэлдэхэ хэмжээнүүд тухай

«Колхоз, совхозуудта үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ, 1973—1974 онуудай малай үбэлжэлгэдэ хаhа саг соонь бэлдэхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй байгша оной июниин 13-най тогтоолые бэелүүлхэ зорилготойгоор КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол абаба.

Мал ажалые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ, ажахы бүхэндэ адууhа малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха, фермэнүүдые хаhа сагтань үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ гээшэ партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй тон шухала уялгань болоно гэжэ тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Тиигэжэ мяха, hү, үндэгэ болон ноохо абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб, социалис уялгануудые заатагүй дүүргэхэ тэжээ абаха хэрэгтэй.

Энэ зорилгые бэелүүлхын тула ниитын адууhа малда үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрөөр үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ тодорхой даабари ажахы бүхэндэ табижа үгэхэ ёhотой. Хүдөө ажахын эдлүүлгын бүхы газар дээрэхи, хоорхой соогуур, харгын хажуугаархи болон бусад ашаглаанишье газарай ногоо абаж сабшажа абаха шухала. Үбhэ хуряаха, сенаж, силос дарлаха, ногооной гурил таряха, мүн бүхы тэжээлые зохёмжотой зүбөөр гаргаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха байна гэжэ тогтоол дотор заагдана.

Үхэр малай байра болон тэжээл буйлуулха цех, силос, сенаж хадагалха нүхэ, тоног төхеэрэлгэнүүдые хаhа сагтань заhабарилха хэрэгтэй. Тэжээ хуряахатаяа хамта ниитын малай үбэлэйн байрануудта шадаал hаа хэр зөөхэ, гал түймэрэй аюулhаа, үрилтэ хоролтодо оруулhаа хамгаалха, харюулха тушаа анхарха байна.

Адууhа малые элдэб үбшэнhөө hэргылхын тула байгша оной октябриин 1 болотор бүхы үхэр малда ветеринарна шэнжэлгэ хэжэ, hэргылгын болон hэргылэлтын бүхы хэмжээнүүдые хэжэ дүүргэхэ шухала.

Хүдөө ажахын министерство, совхозуудай нэгэдэл болон трестнүүд, «Бурятсельстрой» трест, «Межколхозстрой», «Сельхозтехника» нэгэдэлнүүд, КПСС-эй райкомууд болон аймгүйсэдкомууд, колхоз, совхозууд баригдажа байhан малай байранууд, тэжээл буйлуулха, холихо цех болон түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгада оруулха хүдэлмэрие түргэдхэхэ ёhотой. Баригдажа дүүрэхэеэ байhан байрануудта хэрэгтэй бүхы технологическа хэрэгсэл, түхеэрэлгэнүүдые хаhа сагтань асарха, тодхохо ёhотой гэжэ республикын «Сельхозтехника» нэгэдэл уялгалагдана.

Госплан хадаа хүдөө ажахын министерство, совхозуудай нэгэдэл, хүдөө ажахын трестнүүдтэй хамта колхоз, совхозуудта холимол тэжээл үйлэдбэрилхэ, өөhэдын ороохо тарянай, бусад тэжээлэй зүйлнүүдые хэрэглэн, холимол тэжээл бэлдэхэ цехүүдые хаана, хэдые барихаб гэжэ бүхы арга боломжонуудыень шэнжэлжэ үзөөд, hарын болзор соо өөhэдынгөө дурадхалые республикын Министрнүүдэй Соведтэ оруулха байна. Тэрэшэлэн машинадагдаhан хуурай hү, hүнэй хуурай шүүhэ үйлэдбэрилхэ цехүүдые hүнэй промышленностиин предприятинуудта бии болгохо хэмжээ абаха.

Адууhа малай байра барихა, заhабарилхадань, тэндэ тэжээлэй цех болон кухнинуудые түхеэрхэдэнь, фермэнүүдтэ ажал ехэтэй хүдэлмэрие оньhожоруулхадань колхоз, совхозуудта промышленна предприятинуудай туhаламжа үзүүлхэ талаар КПСС-эй горком, райкомууд, аймгүйсэдкомууд шефскэ хүдэлмэри эмхидхэхэ гэжэ уялгалагдана.

Колхоз, совхозуудтахи тэжээл буйлуулха, бэлдэхэ, шанарыень hайжаруулха оньhон техникэ, машинануудые заhабарилха, техническэ харууhа хэхэ талаар республикын «Сельхозтехника» нэгэдэл ажалаа үргэдхэхэ ёhотой гэжэ тогтоол дотор заагдана. Мүн адууhа малай фермэнүүдтэ тодхогдохо бүхыдөө бүридхэгдэhэн машина түхеэрэлгэ болон тусхай узел, агрегадуудые hэлгэжэ үгэхэдэ хэрэгтэй тусхай фонднуудые «Сельхозтехникын» аймагуудай нэгэдэлдэ бии болгохо байна.

«Бурятэнерго» управлени колхоз, совхозуудай малай фермэнүүдые электрын хүсөөр таhалгаряагүй хангаха уялгатай. Промышленна үндэhэ hуури дээрэ продукци гаргадаг малай томо фермэнүүдые болон комплекснуудые электрын хүсөөр хангалгые түрүүшын ээлжээнэй гэжэ тоолохо.

Мяханай болон hүнэй промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд продукци буйлуулдаг предприятинуудые заhабарилха, мал, шубуу үүсэлэлгэдэ бэлдэхэ, эдэ предприятинуудые шадабаритай хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдээр хангаха уялгатай. Мал, шубуу үүсэлэлгэдэ таhалгаряагүй абаха, тэдэ малай тамир алдахуулхагүй тушаа эмхидхэлэй хүдэлмэри тэдэнэр ябуулха болоно.

Мал ажалда залуушуулые хабаадуулхын, тэндэнь үлөөхын зорилгоор совхозуудай директорнүүдтэ болон хүдөө ажахын гүрэнэй бусад предприятинуудта профессиональна союзай хүдэлмэришэдэй комитедтэй зүбшэжэ, үйлэдбэриин hуралсалтай дунда hургуули, богони болзорой курса, техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэhэн гү, али үйлэдбэри дээрэ hуралсаhан залуу хүдэлмэришэдтэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1965 оной июниин 26-най тогтоолой ёhоор доошолуулагдаhан ажалай нормо тогтоохо эрхэ олгогдоо.

Республикын хүдөө ажахын, барилгын болон профсоюзай организацинууд, комсомолой органууд, КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, колхоз болон совхозуудай партийна организацинууд, барилгын болон бусад организацинууд малай үбэлжэлгэдэ жэшээтэ hайнаар бэлдэхэ талаар коллективүүдэй, хүдэлмэришэд болон колхознигуудай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ уялгатай.

1973—1974 онуудай малай үбэлжэлгэдэ жэшээтэ hайнаар бэлдэхэ гэhэн бүхэроссин социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэдтэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС иимэ шагнал тогтоогоо гэжэ бүгэдэндэ мэдээсэхэ:

районуудые шагнахын тула РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй Хүндэлэлэй 90 грамота 2-hоо 3 мянган түхэриг шагналтайгаар тогтоогдоо;

колхоз, совхозуудые, аймагуудай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй болон отделенинүүдые, барилгын организацинуудые болон промышленна предприятинуудые урмашуулхын тула РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын болон хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай, мүн РСФСР-эй Совхозуудай министерствын болон хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй 500 грамота бии болгогдоо. Грамотада хүртэhэн совхоз болон колхозуудта автобусууд болон автомашинанууд РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын болон РСФСР-эй совхозуудай министерствын тогтооhон гуримай ёhоор үгтэхэ.

Колхоз болон совхозуудай малай үбэлжэлгэдэ жэшээтэ hайнаар бэлдэхэ талаар социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые, Хүндэлэлэй грамотануудые мүнгэн шантайгаар барюулгые РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын, РСФСР-эй Совхозуудай министерствын болон хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай зууршалгаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС 1973 оной ноябриин 1-нэй байдалаар үнгэргэхэ юм.

1973—1974 онуудай малай үбэлжэлгэдэ жэшээтэ hайнаар бэлдэхэ социалис мүрысөөндэ эрхим үрэ дүн туйлаhан фермэ, отделени болон бригадануудай коллективүүдые, тэрэшэлэн малай фермэ болон тэжээлэй цехүүдые барилгада, оньhожоруулгада эрхим дүн туйлаhан барилгын эмхи зургаануудай болон промышленна предприятинуудай бригадануудые урмашуулхын тула КПСС-эй обкомой, республикын облпрофсоведэй Хүндэлэлэй 100 грамота тус бүрэе 100-hаа 200 түхэриг хүрэтэр шантайгаар үгтэхөөр тогтоогдоо.

Эдэ коллективүүдэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүд, мүн шан үгэлгэ республикын хүдөө ажахын органуудай болон хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой зууршалгаар 1973 оной ноябриин нэгэнэй байдалаар гаргагдаха юм.

Хүдэлмэришэд болон колхознигуудые моральна болон материальна талаар урмашуулха тодорхой хэмжээнүүдые абахаар КПСС-эй райкомууд болон аймгүйсэдкомууд уялгалагдаа.

БЭЛШЭЭРИ ДЭЭРЭ

Хээрын шэмэтэй ногоондо садатараа бэлшэжэ, танжагар гэдэhэтэй, hарагар ехэ дэлэнтэй болоhон үнеэдээ аалихан туужа, хорёо тээшэнь дүтэлүүлжэ ябахадаа малшанай досоо урматай байнгүй яахаб даа.

Тиигээдшье hаалишад шандагар дэлэнтэй үнеэдэйнгээ хүхэнүүдые шобторон, хөөhэтэмэ сагаан hүнэйнь хүүсэ гафажа байхада, «адуулгашаднай бэрхэ даа, hүн хараа байса нэмэбэ» гэжэ малшадаа магтан байдаг ха юм.

Үнэхөөрөө мал адуулагшадай оролдосотой hайнаар, шадамар бэрхээр адуулhанайнь ашаар лэ илаhгана зунай сагта үнеэдhээ hүн ехэ hааргададаг шуу. Тиимэhээ малшад hаалиин фермын эгээл урдаа хараха хүнүүдынь гэжэ дэмы тоологдодоггүй.

Сэлэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой Харганаагай фермын мал адуулагшад Владимир Раднаев, Максим Гармаев гэгшэдэй үнэн шударгы оролдолгын ашаар эндэхи hаалишад мүнөө 200 үнеэдhээ сүүдхын 2 мянга үлүүтэй килограмм hү hаана. Тиихэдэ үнгэрэгшэ июль hара соо тус фермэдэ үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 286 килограмм hүн hааргадаа. Харин июньдэ—263 килограмм hү hааhан байна. Ондоогоор хэлэбэл, эндэхи hаалишад зунай бэлшээриин дүрбэн hарада үнеэн бүриhөө 1.100 килограммhаа бага бэшэ hү hааха гэhэн уялгана амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Зарим түрүү hаалишадынь бүришье дээшээ үрэ дүн туйлана. Жэшээнь, колхоздоо хорёод жэлдэ hаалишанаар хүдэлhэн, мүрысөөндэ жэлhээ жэлдэ эрхимлэжэ ябадаг Пунсык Жамсаранова жэлhээ жэлдэ эрхимлэжэ, мүнөөшье үнгэрhэн 7 hарада үнеэн бүриhөө 1650 килограмм hү hаагаад, гансал Зинаида Содномовада ахигдаба. Тэрэнь энэ үе соо үнеэн бүриhөө 1879 килограмм hү hаагаад, июнь hарада үнеэн бүхэнhөө 340 килограмм hү абажа шадаhан байна.

—Зунай эхеэр эндэмнай гандуу байжа, бэлшээриин ногооной ургасын муушаг байгаашье hаань, адуулгашадай оролдолгын ашаар hүн яhала ехэ hаагдаа. Июльдэ хура бороо ходо орожо, малай бэлшээридэ баhал бага бэшэ бэрхэшээл ушаруулна, —гэжэ фермые даагша Вера Абидуева хэлэнэ.

М. НАМЖИЛОВ.

Зураг дээрэ: Харганаагай фермын мал адуулагша М. Гармаев үнеэдээ бэлшээридэнь гаргаад ябана.

АВТОРАЙ фото.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ. СОВХОЗУУДТА УРГАСА ХУРЯАЛГЫН ТЕХНИКЭ ЗАhАБАРИЛЖА БАЙhАН ТУХАЙ

1973 ОНОЙ АВГУСТЫН 1-нэй МЭДЭЭН

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Комбайн	Жатка	Силосэй комбайн	Хартаабхын кэмбайн	Ороохо сэбэрлэхэ машина
Баргажанай	44	71	93	71	69
Баунтын	—	100	—	—	—
Бэшүүрэй	73	74	81	71	77
Зэдын	64	68	80	—	81
Яруунын	42	50	75	—	73
Загарайн	60	43	67	72	74
Захааминай	76	81	94	—	84
Кабанскын	97	64	90	48	91
Хэжэнгын	55	35	62	—	82
Хурамхаанай	76	61	72	—	81
Хяагтын	55	28	49	42	61
Мухар-Шэбэрэй	30	30	47	40	73
Прибайкалиин	41	43	89	48	91
Сэлэнгын	30	53	64	—	62
Түнхэнэй	72	62	92	18	85
Улаан-Үдын	70	54	71	50	85
Хоринн	41	98	65	—	93
Республика бүхыдөө:	56	55	73	49	76

ҺҮРИНҮҮД БОДОНО

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз ниитынгээ адууhа малда 56 мянган центнер үбhэ, 6 мянган тонно силос, 600 центнер набша намаа бэлэдхэжэ абаха түсэбтэй юм. Тус ажахыда тэжээл бэлэдхэлгэдэ 200 гаран хүн хабаадажа байнхай. Һүүлэй хэдэн хоногто адхарhан хура бороо үбhэшэдэй ажалые нилээд hаатуулба.

Хүдөө добын сабшалан дээрэ 19 звено мүнөө үедэ хүдэлнэ. Тэдэнэрэй мэдэлдэ 30 трактор, 29 косилка, тракторай 19 тармуур болон бусад оньhон машина үгтэнхэй. Һаянай байдалаар тус ажахыда 1000 центнер үбhэн hүрилэгдэбэ. Бороо хурын ороходо үбhэшэд набша намаа бэлэдхэнэ. Тиигэжэ 300 центнер тэжээл бэлэдхэжэ, хараалhан түсэбөө тэн хахадлаба. Тус ажахы гектар бүриhөө 10 центнер үбhэ хуряажа абаха зорилготой.

Ажахын үбhэшэд сэлмэг үдэр бүхэниие хүсэдөөр хэрэглэжэ, хамтынгаа малда ехэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын тула хүн бүхэн өөhэдынгөө хубитые оруулха бээз гээд найдая.

Д. ХУБИТУЕВ.

Баргажанай аймаг.

РОССИН АЖАЛШАДАЙ АЖАЛАЙ АЛХАМУУД

1973 оной түрүүшын хахадта республикын арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл

Росси Федерациин ажалшад КПСС-эй XXIV съездэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, 1973 оной арадай ажахын түсэбые болзорhоо урид дүүргэхын түлөө мүрысэн, жэлэй түрүүшын хахадта арадай ажахые хүгжөөлгэдэ, хүн зоной ажаhуудал hайжаруулга ба культурна хэмжээе дээшэлүүлгэдэ шэнэ амжалтануудые туйлаба.

Промышленность дээрэ продукци худалдаха ба гол шухала зүйлнүүдые гаргаха түсэб республика дотор бүхыдөө үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, промышленна үйлэдбэриин ургаса 6,7 процент болоhон. Промышленностьдо ажалай бүтээсэ 5,5 процентээр дээшэлээ. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар промышленна продукци 84 процентээр нэмэжэ абтаа.

1972 оной түрүүшын хахадтай жэшэбэл, промышленностиин гол hалбаринуудай үйлэдбэри иимээр дээшэлүүлэгдээ: электроэнергетикэ — 4 процентээр, хара үнгэтэ металлурги — 6 процентээр, химическэ ба нефтехимическэ промышленность—9 процентээр, машина бүтээлгэ ба металл болборуулга—12 процентээр, модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозно-саарhанай промышленность—5 процентээр, барилгын материалнуудай промышленность — 7 процентээр, хүнгэн промышленность —3 процентээр, эдеэ хоолой промышленность — 2 процентээр, культурно-ажаhуудалай ба ажахын хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ 10 процентээр дээшэлhэн байна.

РСФСР-эй промышленна бүхы министерствэнүүд, автономито бүхы республикануудай, хизаар ба областьнуудай (Шэтын ба Амарай областьнуудhаа бэшэн) промышленность түрүүшын хахад жэлэй түсэбые сүм дүүргэнхэй.

1973 оной түрүүшын хахадта республика дотор бүхыдөө үйлэдбэрилэгдөө гэбэл: электроэнерги — 280 миллиард киловатт-час, нефть — 166 миллион тонно, газ — 44,2 миллиард кубометр, нүүрhэн — 182 миллион тонно, шэрэм—23,7 миллион тонно, булад—35,8 миллион тонно, прокат (бүхыдөө) — 28,2 миллион тонно, булад сорго — 830 миллион метр, түмэрэй рудa — 35,7 миллион тонно, минеральна утэгжүүлгэ (условно единицээр) — 16,4 миллион тонно, химическэ утаhан — 245 мянган тонно, түмэр отолдог станок —48,7 мянга, тэрээндэ хэрэгтэй прибор, оньhожоруулгын хэрэгсэл, запчасть —995 миллион түхэригэй, тоо бодолгын техникын хэрэгсэл ба запчасть — 382 миллион түхэригэй, автомобиль — 666,8 мянга, трактор — 120 мянга, хүдөө ажахын машина — 779 миллион түхэригэй, целлюлозо — 2,8 миллион тонно, саарhан — 2 миллион тонно, цемент — 32,1 миллион тонно, пумаажан бүд, — 2.597 миллион дүрбэлжэн метр, ноohон бүд — 249 миллион дүрбэлжэн метр, лен бүд— 302 миллион дүрбэлжэн метр, торгон бүд — 431 миллион дүрбэлжэн метр, оёмол хубсаhан — 5 миллиард түхэригэй, трикотаж дотор хубсаhан — 185 миллион хэhэг, трикотаж гадар хубсаhан — 107 миллион хэhэг, арhан гутал — 167 миллион паар, мяхан (промышленна үйлэдбэри)—1,8 миллион тонно, загаhаар хэгдэhэн эдеэ хоол — 1029 миллион түхэригэй, угаалгын синтетическэ зүйл — 197 мянган тонно, час—20 миллион хэhэг, шаажан амhарта — 216 миллион хэhэг, радиоприёмник ба радиоло — 2,5 миллион хэhэг, телевизор — 1,7 миллион, холодильник — 1,7 миллион, угаалгын машина — 0,8 миллион, электропылесос — 875 мянга, мотоцикл ба мотороллер — 346 мянга, мебель — 1025 миллион түхэригэй.

Предприятинуудай хүдэлмэриин технико-экономическа үрэ дүнгүүд нилээд hайжаруулагдаа. Промышленна продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдана. 1972 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй жэшэбэл, промышленностиин олзо доход 11 процентээр дээшэлээ, арадай ажахыда бүхыдөө — 10 процентээр ургаа.

Промышленностиин түсэбэй сүм дүүргэгдэбэшье, зарим предприятинууд продукци худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ба олзо оруулха түсэбүүдээ дүүргэжэ шадаагүй гээд РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Хэдэ хэдэн предприятинууд үйлэдбэриин хүсэ, ажалай саг хэрэглэхэ, түүхэй эд ба материалнуудые арьбалха талаар дутагдалтай. Хаа хаанагүй ассортиментын ёhоор, шанарай талаар продукци үйлэдбэрилгэдэ эрилтэ табигданагүй.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хабарай тарилгые эмхитэйгээр үнгэргэhэн байна. Колхоз болон совхозууд хабарай тарилгын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэhэн.

1973 оной ургасада хэгдэhэн хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай тарилгын талмай 125,4 миллион гектар, тэрээн сооhоо ороохото ургамалнуудайнь — 77 миллион гектар болоо. Нёдондо жэлэйхитэй жэшэбэл, ороохото ургамалнуудай, саахарай свёклын, наран сэсэгэй, хартаабхын, овощой тарилгын талмай үргэдхэгдөө.

Үнгэрhэн жэлэй түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулбал, hү hаалга 5 процентээр, үндэгэ абалга 11 процентээр дээшэлээ. Мяха абалга бүхы дээрээ нэгэ хэды бага болоо. Мал ажалай продукт худалдан абаха хахад жэлэй түсэб бүхыдөө үлүүлэн дүүргэгдэнхэй.

Хүдөө ажахын материально-техническэ бааза бэхижүүлэгдэжэ үргэлжэлhөөр. Түрүүшын хахад жэл соо хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ гүрэнэй ба колхозуудай хэhэн hомололго 5 миллиард түхэриг болоhон. Хүдөө ажахыда үгтэхэ техникын, минеральна утэгжүүлгын, тэжээлэй зүйлнүүдэй талаар хахад жэлэй түсэб дүүргэгдэнхэй. Хүдөө нютагуудта 11,9 мянган тонно минеральна утэгжүүлгэ, 289 мянган тонно тэжээлэй фосфат эльгээгдээ.

Бүхы түрэлэй транспортаар ашаа шэрэлгэ 1,5 триллион тонно-километр боложо, 1972 оной түрүүшын хахадайхиhаа 7 процентээр үлүүлээ. РСФСР-эй мэдэлэй бүхы түрэлэй транспорт 1972 оной түрүүшын хахадайхиhаа 11 процент ехэ олзо доход оруулhан байна.

Үнгэрhэн хахад жэл соо гүрэнэй капитальна hомололгоор 11,8 миллиард түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада үгтэhэн байна.

Энэ үе соо гүрэнэй капитальна барилгада хэhэн hомололго 22,2 миллиард түхэриг боложо, 1972 оной түрүүшын хахадайхиhаа 7 процентээр дээшэлэнхэй.

Гүрэнэй подрядна барилга-хабсаралгын организацинууд нёдондо жэлэй түрүүшын хахадайхиhаа 8 процент ехэ хүдэлмэри хэhэн байна.

Барилга-хабсаралгын организацинуудые түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулга үргэлжэлhөөр байгаа. Түрүүшын хахад жэлдэ подрядна бүхы хүдэлмэриин 33 процент дүүргэжэ байhан 460 трест, гэр барилгын комбинат болон бусад организацинууд шэнэ гуримаар ажаллажа гараа.

Барилга дээрэ ажалай бүтээсэ 4,5 процентээр дээшэлээ. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдана. Подрядна организацинуудай олзо доход 12 процентээр дээшэлээ.

Барилгын, хабсаралгын зарим организацинууд подрядна хүдэлмэри хэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, олзо доход оруулха ба барилгын үнэ сэн хямдаруулха талаар даабаринa дүүргэжэ шадаагүй байхa юм.

1973 оной түрүүшын хахадта РСФСР-эй арадай ажахыдахи хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшадай тоо дунда зэргээр 57,6 миллион хүн байжа, 1972 оной энэ үеынхиhөө 1,3 миллион хүнөөр олошоронхой.

Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай hарын дунда зэргын ажалай түлөөhэн 3,4 процентээр дээшэлээ. Колхознигуудай ажалай түлөөhэн 5 процентээр дээшэлэнхэй.

Ниитын эдеэ хоол оруулалсан, гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эрьесэ 51,7 миллиард түхэригэй болоо. Розничэо худалдаа наймаанай түсэб 100,4 процент дүүргэгдээ.

Байрын ба культурно-ажаhуудалай барилга үргэн далайсатайгаар хэгдэжэ үргэлжэлөө гээд РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангаха талаар хэгдэhэн хүдэлмэриин хэмжээн 9 процентээр, хүдөө нютагуудта —13 процентээр дээшэлhэн байна. Арадай гэгээрэлэй ба соёл культурын талаар амжалта туйлагдаа. Хүн зониие медицинскэ талаар хангалга hайжаруулагдажа үргэлжэлөө.

1973 оной июлиин 1-дэ РСФСР-эй хүн зоной тоо 132,5 миллион болоhон байна.

(ТАСС).

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ШЭРЭЭМЭЛ ЗҮЙДЭЛЭЙ МАСТЕР

ЦЕХ СОО хүдэлмэри түлэг дундаа. Гэнтэ унтарһан, гэнтэ носоһон гагнууриин сахилзама галай гэрэлтэхэдэ, Анатолий Алексеевич Соколовой нюур элеэр харагдана. Гагнагдажа байһан түмэр дээрэ сэб сэхэхэн зүйдэл газай галаар оёгдон гарана. Хүдэлмэрэе дүүргэһэн дары Анатолий Алексеевич шэрээмэл зүйдэлөө шэншэлнэ, шалгана. Тииһэнлэ хойноо ондоо юумэ хэхэеэ ошохо юм. Энэ заншалаа тэрэ нэгэтэшье мартадаггүй, юундэб гэхэдэ, гагнууршанай ажал энээнгүйгөөр лашье бүтэхэгүй ха юм.

«Долоо дахин хэмжээд, нэгэ дахин тайра» гэһэн ород арадай оньһон үгэ Соколовой хүдэлмэридэ сэхэ хабаатай бшуу.

Удын эдеэнэй һүүлдэ Улаан-Удын мяха-консервын комбинадай механическа цех соо болоһон нэгэ суглаан дээрэ окружной һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ Октябрьска районой Соведэй депутат гэһэн үнэмшэлгэ Анатолий Алексеевич Соколовто барюулба. Энэ үнэмшэлгэ абаха зуураа тэрэ: «Этигэлыетнай харюулхые, ажал хүдэлмэридөөшье амжалтатай ябахые үнэн зүрхэнһөө оролдохоб» — гэжэ үгэеэ үгөө һэн.

Энэ хүн ямар байһандаа иимэ хүндэтэй нэрэ зэргэдэ хүртөө хаб гэһэн асуудал эрхэ бэшэ гараха.

Энээнһээ урда Соколовтой ажал дээрэньшье, профсоюзна комитедэй, партийна суглаан дээрэшье, дружинада дежурлажа байхаданьшье уулзадаг һэм. Тэрэ хаанашье ябахадаа үнөөхил түбшэн зангаар энеэбхилжэл байха. Ходоодоо шог наадатай, шэг шарайнь һайн сэдьхэлэй галаар гэрэлтэһэн мэтэ.

Хүдэлжэ байхыень харабал, тэрэнэй хүдэлмэриие радиотелеграфистын ажалтай жэшэхэт. Тиимэ уян зохидоор, түргэнөөр аад, яаран түдэгэсэнгүй, тон зүбынь багсаажа зүйдэлөө гагнана бшуу.

Анатолий Алексеевич багаһаа хойшо хүдэлмэришэн болохоб гэжэ һанадаг һэн. Тиимэл хадаа тэрэ заводто хүдэлхэеэ ерэһэн байгаа ёһотой. Тэндэһээ сэрэгтэ абтаа. Албанда ябахадаа партида ороо һэн. Билет барюулхадаа, частиин партбюрогой секретарь нигэжэ хэлээ һэн:

— Иигээд, нүхэр Соколов, коммунист болобо гээшэт. Коммунист хүндэ ажалдашье, ниитын хүдэлмэридэшье тон лэ харюусалгатайгаар хандаха эрилтэ табигдадаг юм...

Энэ үгэнүүдые А. А. Соколов мартангүй ябадаг. Тиимэһээл хүндэ хүшэр үе сагай тохёолдоходо, тэрэ хоёр хүнэй орондо хүдэлдэг байгаа ёһотой.

Нэгэтэ цех соо авари болобо. Энэ үедэ Анатолий Алексеевич ажалаа дүүргээд, гэртээ ябахала түхеэржэ байгаа һэн. Теэд тэрэ гэртээ бүри орой болоһон хойно, эсээшье һаа, хүхюу ерээ һэн. Авари усадхагдажа, цехэй ажал урданайхидаал шэнги үргэлжэлбэ бшуу.

Бүри һүүлдэ гээгдэлдэ ороһон цехтэ дүй дүршэлтэй гагнууршанай хэрэгтэй болоходонь, олон юумэ бодомжолжо байнгүй ошоһон юм.

Нүхэр ёһоной туһаламжа үзүүлхэ, дүй дүршэлдөө һургаха гээшэ Анатолий Алексеевичэй баһа нэгэ хуулита заншалынь мүн. Мүнөө «Бурмяспромой» олохон предприятинуудта Соколовые бэрхэ гагнууршан гэжэ мэдэхэ. Баргажанай Адагта, Захааминда, Нижнеангарскын загаһашадта тэрэ али болохоор туһалһан лэ байдаг юм.

Иимэ амжалтатай ажалайнь хүндэтэй болоһон ушар хаанаһаа үндэһэтэйб? Нэн түрүүн А. А. Соколов түмэр гагналгын технологи һайн мэдэхэ энэ мэдэсээ ходол дээшэлүүлжэ байдаг хүн гээшэ. Мүн олон жэлэй туршада хүдэлхэдөө ажалай дүй дүршэлтэй болоһониинь, дадал тодхолыень гүйсэд олоһон, өөрынгөө шэлэжэ олоһон мэргэжэлдэ дуратайнь, өөртөө, нүхэдтөөшье эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг байһаниинь баһал тобойн харагдана. Энэнь ехэл удха шанартай ушар болоно.

Анатолий Алексеевич дунда зэргын маряатай хүн. Гарынь түмэртэ даданги, хатуу. Дуугархадаа ходоодоо номгон, дару зантай, хүхюун, хатархадуулахадаашье бэрхэ хүн юм. Тиимэл хадаа залуу хүбүүдые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургана, хүмүүжүүлнэ гээшэ. Анатолий Алексеевичые, тэрэнэй онсо шэнжэ шанарые Николай Якимов, Виктор Кузьмин болон бусадшье хадаа үнэн зүрхэнһөө ходоодоо бодолдоо хадуун, сэдьхэн һанажа ябадаг ёһотой. Юуб гэхэдэ, цехэй партбюрогой секретарь ябаһан, заводой профсоюзна комитедэй гэшүүн, Анатолий Алексеевич Соколов тэдэнэй ёһотойл урдаа хараха хүмүүжүүлэгшэнь ха юм.

А. А. Соколов манай агуу партиин жиигэй гэшүүн, нэрэеэ дээрэ үргэжэ, ажалдаа, ниитынгээ ажал ябуулгада амжалта туйлан ябана.

Г. ХАРЧЕНКО.

ПРОДУКЦИИН ШАНАРТА —ГОЛ АНХАРАЛ

Бага гаргашатайгаар һайн шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилэн гаргажа, юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ манай республикын промышленна предприятинуудай, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ехэ оролдолго үүсхэл гаргажа байна. Энэ мүрысөөндэ манай фабрикын коллектив эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Фабрикымнай олохон хүдэлмэрилэгшэд һайн шанартайгаар нооһо сэбэрлэн угаадаг болоо. Бидэнэр социалис уялгаа заатагүй дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, бүри эршэмтэйгээр ажаллажа байнабди. Мүрысөөнэй дүн үдэр бүри согсологдожо, олоной анхаралда табигдана.

һүүлэй хэдэн һарын дүнгөөр манай нооһо сэбэрлэдэг цехэй хүдэлмэришэд эрхим ажалаараа шалгаржа ябана. Цехэймнай хүдэлмэришэд бүхы продукциингаа 85 процентыень эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таһагта тушаажа байхаар социалис уялга абаһан юм. Мүнөө бидэнэр 90 процент продукцияа һайн сэгнэлтэтэйгээр техническэ хиналтын таһагта тушаадаг болоод байнабди. Мастерскэ участогуудай бригадануудай, хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн гаргахадаа, эгээл түрүүн продукциин шанарайнь талые харадаг болонхойбди.

Цех соомнай 27 бригада хүдэлнэ. Эдэнэр бултадаа һайн шанартайгаар нооһо сэбэрлэжэ, халаан бүриингөө даабари үлүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табидаг гээшэ. Тиимэһээл олохон хүдэлмэришэднай һанаһанаа хүсэлдүүлжэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг болонхой.

Жэшээлхэдэ, Валентина Филипповна Дмитриевагай даадаг бригадын гэшүүд халаан бүриингөө даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. Тиихэдээ продукциингаа 91 процентые эрхим гэһэн сэгнэлтэтэйгээр техническэ хиналтын таһагта тушаажа шадана. Эдэнэр яагаад иимэ һайн үрэ дүн туйлажа шададаг болооб гээд һонирхожо боломоор ааб даа.

Валентина Дмитриева арбаад шахуу гэхэ гү, али нооһо сэбэрлэдэг фабрикын нээгдэхэ үдэрһөө эндэ хүдэлнэ. Олон жэлдэ нооһо сэбэрлэдэг ажалда хүдэлжэ, яһала дүршэлтэй болоһон хүн юм. Теэд манай ажал ганса дүршэл шадабариһаа дулдыдадаг бэшэ ааб даа. Ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандаха, хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө урда шанга эрилтэ табижа шадаха зэргэтэй бологдоно бшуу. Валентина тиимэл зоной нэгэниинь гэжэ хэлээ хадам, алдуу болохогүй. Тэрэ нооһо илгаха ажал һайн мэдэдэг болоһон. Ажалдаа эртэ ерэжэ, хэндэ, ямар хүдэлмэри даалгаха тухайгаа бодомжолжо үзэдэг. Тиимэһээл ажалаа саг болзор сооньһаадгүйгөөр эхилжэ, халаанайнгаа даабари үлүүлнэ. Хүдэлмэришэн бүхэнэйнгөө ажалыень наринаар шалгажа, муу шанартайгаар нооһо сэбэрлэһэн хүдэлмэрилэгшэдтэйгөө хөөрэлдэжэ шададаг. Хэрэгтэй газартань зүбшэл заабаришье үгөөдхихэ.

Нооһо сэбэрлэхэ гээшэ амар ажал бэшэ юм. Элдэб олон сортын нооһон манай фабрикада ерэдэг. Шорой тооһонһоо, үбһэ ногоонһоо, аргалһаа һайса сэбэрлэгдээгүй нооһон ородог. Тэрэниие наринаар сэбэрлэхэ, сортлон илгаха гэһэн шухала зорилго манай цехэй хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана гээшэ. Валентина Дмитриева шэнги түрүү хүдэлмэрилэгшэд энэ зорилгоёо хүсэлдүүлжэ шаданашье. Валентина Филипповна Дмитриевагай даадаг бригадын хүдэлмэрилэгшэд мүнөө өөрын тамгатайгаар продукцияа тушаадаг болонхой. Тэрэнэй бригада СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэтэ нэрэ зүүжэ ябадаг. Эдэнэр юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа ябаһандаа урма баяртайнууд.

В. Н. Паникаревскаягай даадаг бригадын хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ һайн шанартайгаар нооһо сэбэрлэжэ, олоной һайшаалда хүртэнэ. Ажалай түрүүшүүлэй жэшээгээр хүдэлһэн бэшэшье олон хүдэлмэрилэгшэднай һайн шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилэн гаргахын тула тэмсэнэ.

Продукциин шанар һайжаруулхын тула гансашье хүдэлмэрилэгшэд оролдохо бэшэ ааб даа. Инженерно-техническэ мэргэжэлтэд, цехэй партийна ба профсоюзай эхин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд бултадаа энэ шухала асуудалда анхаралаа табижа байха ёһотой. Манай цехэй хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд, шанар шалгагшад энэ шухала асуудалые анхаралһаа алдадаггүй гээд һанаха байнаб. һүүлэй сагта продукциин шанар һайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Недели бүри мастернууд, бригадирнууд сугларжа, саашадаа продукциин шанарые яажа айжаруулха тухайгаа хөөрэлдэдэг болонхой. Голодоһо гаргаһан хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ олоной үзэмжэдэ табигдадаг.

В. Кожевина, Г. Сучкова гэгшэдэй даадаг бригадануудай хүдэлмэрилэгшэд хайша хэрэгээр ажалдаа хандадаг бэлэй. Тэдэнэр бүхы продукциингаа оройдоол 50 процентыень лэ эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таһагта тушаадаг һэн. Цехэй коллективэй ажал хэрэгыень гэдэргэнь татажа байһан хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин суглаан дээрэ харагдаһан байна. Олон хүдэлмэрилэгшэд үгэ хэлээ. Мүнөө В. Кожевина, Г. Сучкова гэгшэдэй даадаг бригаданууд яһала һайнаар хүдэлдэг болоо. Ажалдаа голодоһо гаргадаг хүдэлмэрилэгшэдэй тоо үсөөржэл байнхай. Тиигэбэшье бидэнэр продукциин шанар һайжаруулха талаар тэмсэлээ улам шангадхаха ёһотойбди. Манай цехэй хүдэлмэрилэгшэд мүнөө продукциингаа 90 процентые эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таһагта тушаадаг һаа, ойрын сагта 92 процентдэ хүргэхэ зорилготой.

Л. БАРАННИКОВА,
Улаан-Удын нооһо сэбэрлэдэг фабрикын хүдэлмэрилэгшэ.

ОРОЛДОСОТОЙ АЖАЛАЙ ҮРЭ ДҮН

Үнгэрэгшэ үбэлэй нэгэ үдэр һэн. Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой малшад 1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөе дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй тогтоолые зүбшэн хэлсэжэ, халуунаар дэмжэжэ байгаа һэн. Мяха, һү, нооһо гүрэндэ ехээр тушаахын түлөө дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, «Маяк» колхозой ажалшад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсобобди гэжэ тиихэдэ мэдүүлһэн байха. Тэрэ суглаан дээрэ хүдэр бэетэй, үндэршэг нюргатай нэгэ хүн бодожо, нигэжэ хэлээ һэн:

— Бидэнэр, гахай шахан таргалуулдаг фермын коллектив, мүнөө жэлдэ 1700 центнер гахайн мяха гүрэндэ тушааха гэжэ шиидэбэбди. Энэ уялгаяа дүүргэхын тула шахалганда табигдаһан гахай бүриин шэгнүүрые түсэбэй ёһоор сүүдхэдэ 450—500 граммаар нэмэхэ байбал, 550—560 граммаар нэмэхэ гэлсээбди.

Энэ үндэр уялга абаһан хүмнай «Маяк» колхозой дүй дүршэлтэй гахайшан Сафрон Абросимович Матвеев байгаа. Тэрэ түрэл колхоздоо арбадахи жэлээ гахайшанаар ажаллана. Панфил Ануфриевич Васильев тэрээнтэй сугтаа ажалладаг. Дүрбэн һаратай поршоонхонууд энэ фермэдэ асарагдажа тушаагдадаг байна. Тэдэниие 6—7 һара соо энэ хоёр гахайшан шахана. Мүнөө эндэ хамтадаа 700 толгой гахай шахагдана.

Фермын хүдэлмэри сүм оньһожоруулагданхай. Тэжээлынь транспортероор дамжуулан үгтэнэ, наг шэбхэнь уһаар угаагдажа арилгагдана. Ушар тиимэһээ оройдоо 2 хүн 700 толгой гахайе үдэрэй 3—4 дахин хоолложо, гахайнуудайнгаа байра ариг сэбэр байлгажа шадана.

— Холисо тэжээл, загаһанай голодоһон, үбһэнэй гурил, хартаабха гахайнуудтаа үгэнэбди, — гэжэ Сафрон Абросимович хөөрэнэ. Гахайн фермэ заримдаа тэжээлээр дуталдаадшье абадаг. Зүгөөр гахайшад Сафрон Матвеев, Панфил Васильев хоёрой оролдосотой ажалай ашаар амжалта туйлагдана бшуу.

һаяхан колхозой малшадай 1972—1973 оной үбэлжэлгын үедэ хэһэн ажалай дүнгүүд гаргагдаа. Гахайшад мяха гүрэндэ тушааха талаар колхозой түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ нилээд ехэ хубитаяа оруулһан байба. Десятниковска гахай шахан таргалуулгын фермын гахайшад Сафрон Матвеев, Панфил Васильев гэгшэд абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ.

Гахайшад, мал адуулагшадай иимэ эршэтэ ажалай хүсөөр Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхоз гүрэндэ мяха тушааха байгша онойнгоо хахад жэлэй түсэбые 3 дахин үлүүлэн дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой түрүү гахайшад С. А. Матвеев, П. А. Васильев гэгшэд хахад жэлэйнгээ ажалай дүнгүүдые бусад фермэнүүдэй ажалай дүнгүүдтэй сасуулан хаража байна.

С. ОЧИРОВ.

ҮДЭРЭЙ ҮЗЭМЖЭДЭ

САГ ГЭЭШЭ ХҮЛЕЭДЭГГҮЙ

Үрэһэ хүрэнгэеэ саг болзортонь сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэһэн ажахынууд хэзээдэшье ороохо тарянанай тогтууритай баян ургаса хуряадаг гээшэ. Байгша оной хабар республикымнай аймагуудай олохон ажахы эрхим шанартай үрэһөөр тарилга хэжэ, ороохо тарянанай үндэр ургаса ургуулаа. Жэшээлбэл, Бэшүүрэй аймагай «Победа», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай, Охин-Булагай, Хёлгын, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозуудай тарияашад үрэһэ хүрэнгэеэ һайнаар сэбэрлэжэ, 100 процент тарилгын шанарта хүргэгдэһэн үрэһөөр тарилга хэһэн байна. Тиихэдэ Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой, Оёрой, «Октябрьский» совхозууд байгша оной хабарай тарилгада бүхы үрэһэнэйнгөө 81—99 процентые I—II классай шанарта хүргэһэн юм.

Мүнөө республика доторнай жэл бүри эрхим шанартай үрэһэ хүрэнтэ бэлэдхэдэг ажахынууд яһала олошоронхой. Тэдэнэй нэгэн болохо Хяагтын аймагай «Родина» колхоз (главна агрономынь Ф. С. Ворона) ямаршье жэлдэ илгаагүй үрэһэ хүрэнгэеэ тарилгын шанарта хүргэдэг заншалтай. Ушарынь хадаа түс ажахы үрэһэ хүрэнгэ хадагалха складуудаа, ороохо сэбэрлэжэ илгаха, хатааха түхеэрэлгэнүүдэө эртээнһээ бэлдэжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр ашагладаг байна.

Гэбэшье, мүнөө республикымнай зарим аймагууд шэнэ ургасын үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэжэ бэлдэхэ хүдэлмэридөө муугаар бэлдэжэ байнхай. Тусхайлан хэлэбэл, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хабартаа үлэһэн үрэһэеэ тоог дээрэһээ суглуулжа абангүй, хура бороодо норгожо ургуулаа, складуудаа сэбэрлэжэ дезинфекцишье хээгүй, оньһон түхеэрэлгэнүүдээ заһабарилжа бэлдээгүй зандаа. Тиихэдэ Загарайн, Сэлэнгын, Яруунын, Прибайкалиин, Хяагтын, Зэдын, Бэшүүрэй аймагуудай олохон ажахынууд үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэжэ хадагалха талаар бэлэдхэлэй ямаршье хүдэлмэри эхилээгүй байһаар.

Харин энэ ажахытай хүршэ болохо «Рассвет» колхоз тон ондоо байдалтай. Олон жэлдэ таһалгаряагүй складые даагшаар ажаллаһан нүхэр Григорьев тарянайнгаа тоог, тэндэхи складуудаа үни сэбэрлүүлжэ сагаадуулһан, бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдээ саг сооньзаһабарилжа бэлэн болгоһон байна. Гадна энэ нүхэрнай оньһон аргаар хүдэлгэгдэхэ ороохо ашаха түхеэрэлгэ өөрөө зохёожо бэлдэһэн юм.

Республика дотор ороохо тарянай үрэһэ сэбэрлэжэ хааха хүдэлмэридэ бэлдэлгые хараха да, зарим ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд хүрэнгын таряа хаалгада бэлдэхэнь ушоо эртэ гэжэ тоолоһоор зандаа. Энэнь тон буруу гээшэ. Хэрбээ энэ хүдэлмэриие эдэ үдэрнүүдтэ үргэнөөр ябуулаагүй һаа, хожомоо дээрэө ортожо, һайн шанартай үрэһэн хаагдахагүйнь мэдээжэ. Тиимэһээ ажахы бүхэн энэ хадаа мүнөөнһөө бэлдэхэ, дүүргэхэ зэргэтэй.

Байгша ондо аймагуудай колхоз, совхозуудай тарян һубадагтайгаар, жэгдэ бэшээр эдеэшэжэ захалаа. Тиимэһээ шэнэ ургасын тарян заабол ехэ шиигтэй, халтад гэбэл халажа бурьтахадаашье магадгүй. Энээниие зайсуулхын түлэ комбайнай бункерһаа асарагдаһан ороохоёо һайса һалхитуулан хатааха бологдоно.

Мүнөө республика доторнай таряа хатааха элдэб түхэлэй 100 гаран түхеэрэлгэ бии. Гэбэшье мүнөө хүрэтэрөө Кабанскын аймагайхиһаа бэшэ бусад ажахынууд ороохоёо иимэ түхеэрэлгэдэ хатаадаггүй байһаар. Тиигэжэ жэл бүри үрэһэнэйнгөө таряа ехээр муудуулжа, ургаха шадалыень доошолуулна.

Хоёрдохёор, шиигтэй таряа һалхитуулан хатааха түхеэрэлгэнүүд яһала олошоронхой. Гэбэшье ажахы бүхэндэ энэнь ашагтайгаар хүдэлгэгдэнэгүй.

Поли дээрэһээ асарагдаһан ороохоёо үрэһэнтэй холижо огто болохогүй. Таряа хурялгын эхилхэһээ урид складые даагшанарта ямар таряа хаана хадагалха тусхай схемэ зохёожо үгэхэ шухала.

Тарянай тоог дээрэ асарагдаһан ороохон тэрэ дороо сэбэрлэгдээд, удаань ороохо илгаха тусхай түхеэрэлгээр дахинаа сэбэрлэгдэхэ зэргэтэй. Мүнөө республикымнай ажахынуудта иимэ машина нилээд элбэгжэнхэй. Эдэ түхеэрэлгэнүүдээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула хоёр халаанда зогсоонгүй хүдэлгэхэ шухала. Хэрбээ нигэжэ ажалыень эмхидхэбэл, үрэһэ хүрэнгэеэ ажалай 20 үдэрэй туршада бэлэдхэхэ байнабди.

Гурбадахяар, үрэһэнэй ороохо сэбэрлэлгын хүдэлмэриие ажахын агрономууд наринаар хинан шалгажа, бүхы хүрэнгынгөө шанарые эрид дээшэлүүлхын түлөө оролдоно.

Үдэр хоногууд үнгэржэл байна. Теэд ажахы бүхэн энэ хүдэлмэрэе эмхитэйгээр ябуулжа, шэнэ ургасаяа гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын түлөө, мүн һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэ ехээр бэлдэжэ абахын түлөө шармайн оролдохо болоно.

В. ТАРАСОВА,
Гүрэнэй республиканска үрэһэнэй инспекциин начальник.

ТАРЯА ТУШААН АБАХААР БЭЛЭН

ЭРХҮҮГЭЙ ОБЛАСТИИН таряа тушаан абалгын бүхы газарнууд шэнэ ургаса хуряажа абахаар бэлэн болонхой гээд областиин ороохо тарянай продуктнуудай үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо Д. А. Корецкий, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Ороохо таряа тушаан абаха газарнуудта машинануудһаа шэнэ ургаса буулгаха түхеэрэлгэнүүд тодхогдон табигдаа.

Байгша ондо тушаан абалгын зарим газарнуудта буулгагдаһан ороохо сэбэрлэхэ, хатааха тусхай түхеэрэлгэ хүдэлгэгдэхэ юм. Хүсэтэ вентиляторнууд ороохо бетон каналаар урадхуулан үлеэжэ, тусхай хэмдэнь хүрэтэр хатааха зэргэтэй. Складуудта ашаа тээхэ, буулгаха хүдэлмэри бүрин оньһожоруулагдаа.

Эрхүү. **(ТАСС-ай корр.).**

Россин эгэшэ дү... республиканууд

АЛМАЗАЙ МАСТЕРНУУД

НАЛЬЧИК. Кабардино-Балкариин алмаз зэмсэг хэрэ... нүүдые бүтээдэг заводто үйлэдбэриин шэнэ корпусой а... лалгада оруулагдаһанай ашаар продукциинь хэмжээн д... дахин нэмээ.

Совет мэргэжэлтэд арба гаран жэлэй саада тээ граф... синтетическэ алмазай үйрхэй хэһэгүүдые түрүүшынхеэ... жа эхилһэн юм. Энээнтэй дашарамдан, ёһотойл баяр ба... ланта һайндэр тиихэдэ болоо бэлэй. Янза бүриин зэмсэ... рэгсэлнүүд болгогдон шудхагдаһан алмазые элдэб мэрг... тэд — нефьшэд, геологууд, машина бүтээгшэд хэрэглэн...

Кабардино-Балкариин завод оронойнгоо олон предпри... нуудта, гадаадын орондо продукцияа эльгээдэг. Тэдэнэй... даһаа тон шухала хоёр зүйлынь Гүрэнэй тэмдэгтэ хүртэ...

Э. МАЛЬБАХОВ
ТАСС-ай корр...

МЯХА, ҺҮНЭЙ ФАБРИКАНУУД

МАХАЧКАЛА. Хонидые шахан таргалуулха түрүү... комплекс Дагестанай «40 лет Октября» совхоздо хүд... эхилээ. Нэгэ доро таба мянган хонин эндэ харууһалаг... юм. Хонидые үдхэхэ хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. «... Ленина», Карл Марксын нэрэмжэтэ совхозуудта үшөө... иимэ комплекс баригдажа байна.

Мал ажал оньһожоруулха хүдэлмэри республика... үргэнөөр ябуулагдана. Мүнөө ашаглагдажа байгаа һүнэй... бэн комплексын хажууда энэ табан жэлэй турша соо... 30 комплекс нэмэхэ. Үнеэдэй байха оньһожоруулагд... фермэнүүдэй барилга Савюртовско райондо эхилэнхэй. Ф... бүхэндэнь мянга гаран мал байха юм. «Юрковский» ... совхоздо 24 мянган гахайн байха комплекс, тиихэдэ Д... ли тосхондо шубуудай фабрика баригдана.

Түсэбтэ табан жэлэй эсэс багта мяха ба һүнэй 60 ... фабрика Дагестанда бии болохо. Тэрэшэлэн сабшалангай... босон болгогдоһон талмайшье хэдэ дахин үргэдхэгдэхэ.

М. АМАЕ...
ТАСС-ай корр...

ЭРДЭМТЭДЭЙ АНХАРАЛДА

ЭЛИСТЭ. Үбэлдөөл хонидые адуулхын тула үнинһөө х... хэрэглэгдэжэ байһан Хальмагай мэдээжэ хара газар түх... жэл соо мал адуулха сабшалан болгогдохонь. Дүрбэлжэ... лометр бүхэндэнь мүнөөдөө нэжээд шахуу хүнэй хү... жэшээтэй энэ уудам сэлюун дайдада мал ажалай зургаа... хоз тогтоогдоо.

Зундаа эндэ муу ногоон, гол түлэб гашуун үрмэдэһэ... гадаг байһан. Энэ талые элдэб, шэмэтэ ургамалнуудта... наржуулагдаһан сабшалан болгохо зорилго эрдэм-шэнж... гын бүхэсоюзна институдай хүдэлмэрилэгшэд табинхай... нэр оронойнгоо, гадаадыншье гүрэнүүдһээ асарагдаһан... гаран янзын ноогоо таряад байна. Тэдэнэй зариманиинь... наар ургажа эхилээ.

Сабшалан дээрэ гаргагдаһан минеральна утэгжүүлгэ ха... ашаг үрэтэй байнаб гэһэн асуудал эрдэмтэдые мүн лэ һ... хуулна. Түрүүшын туршалганууд юу харуулааб гэхэдэ, ... тар газарта 80—140 килограмм аммиагай селитрэ тара... ногоонойнь ургаса 2—3 центнер дээшэлээ.

Б. ПИНЧУ...
ТАСС-ай корр...

УРААЛАЙ БАЯЛИГ

УФА. Башкирай садоводуудай халуун хаһань оро... Республикын ажалшад хэдэн арбаад центнер үхэр нюда,... лина, вишни гэхэ мэтэ үрэ жэмэсүүдые үдэр бүхэндэ ... абана. Яблокын элбэгжэхэ хаһа мэнэ-мэнэ болонхой.

Хүйтэнэй газар гэжэ Ураалай тоологдодогшье һаань,... хынуудай сэсэрлигүүд хабар бүхэндэ үзэсхэлэн һа... һалбардаг. Ураалай 40 мянган гектар газарые саад... жэмэстэ ургамалнуудай талмай эзэлнэ. Тэрэнэй 16 м... гектарынь Башкирида байдаг. Үрэ жэмэс таридаг тусгаар... хынууд эндэ олон.

Ажалдаа үүсхэлтэй, оролдосотойгоор хандадаг садо... Башкирида олон. Гүрэнэй шангай лауреат Л. Стреляе... оролдолгоор эндэ виноград ургуулагданхай.

Юрэнхы дээрэнь хэлэбэл, гектар бүриин 50—60 це... гүлзөөргэнэ, 25 центнер үхэр нюдэн эндэһээ суглуула... Эдэ бүгэдэнь сортнуудые зүбөөр шэлэһэнэй, агротехникэ ... һанай аша үрэ болоно.

Л. СОКОЛО...
ТАСС-ай корр...

ТАИГЫН ЭЛИКСИР

УЛААН-ҮДЭ. Тайгада гараһан бүлэг ангуушад үнэтэ ... — бугын эбэрнүүдтэй бусаба. Дүй дүршэлтэй эдэ анг... зун бүхэндэ хүбшэ тайгые махадаг юм. Юуб гэхэдэ, ... үеэр Забайкалиин бугын шэнэ эбэр ургадаг шуу. Үшөө ... жаадүй, зөөлэхэн арһаар хушаатай эбэрнүүд эм домто ... нүүдэерээ суурхадаг «панты» болоно.

Буга, хандагайн, Алас-Дурнын эрбэд соохор орын... тынуудаар ороной фармацевтическэ фабриканuудта ... крин гэжэ шухаг эм буйлуулна.

Эм домто иимэ эбэр хүнэй бэедэ туһатай гэжэ үнин... дээжэ юм. Харин Буряад орон тиимэ эликсирээр элбэг ... болонхой.

Ю. БУДА...
ТАСС-ай корр...

БАЙГША ... ниитэ хүсэн... лаар турбоген... нуудые бүтээн ... гые 20 процент... шэлүүлхэ гэһ... циалис уялга ... Кировэй нэр... «Электросила» ... дэлэй коллекти... һан байна. Энэ ... лэй продукци ... баад оронууд... гээгдэдэг юм. 30... ба 800 мянган ... ватт хүсэтэй ... нуудые бүтээн ... һанай ашаар ту... гөө гурбанай ... бние дүүргэдэг ... Ажалай бүтээсэ ... лүүлһэнэй ашаа... той амжалтануу... лагдадаг.

Энэ жэлэй ... шын хахадта ... коллектив ... үлүүлэн дүүргэ...

Ашагта малт... металлургическ... хүндэ промыш... тиин предприят... ашаглагдаха ... электрическэ ... тельнүүд ... үйлэдбэриин ... мада ехэ һуури ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ... сарь-хабсаргаги... Грачев Финл... эльгээгдэхэ 200 ... ган киловатт ... генераторай ро... шан шалгажа ба...

ТАСС-ай фото...

Африкан БАЛЬБУРОВ

ТҮРЭЛ БУРЯАД ОРОМНИ

Уран зохёолшо Африкан Андреевич Бальбуров түрэл республикынгаа табин жэлэй алдарта ойдо зорюулжа, «Түрэл Буряад оромни» гэжэ нилээд горитой ном бэшээ. Ном дотороо манай Буряадта табин жэлэй хугасаада хэгдэһэн асари ехэ туйлалтануудые автор уран хурсаар, тодорхой жэшээ, баримтануудые хэрэглэн байжа харуулна.

Москвагай «Советская Россия» гэжэ хэблэлээр барлагдажа гараха энэ номһоонь нэгэ хэһэг толилнобди.

Би совет Буряад республикатаяа суг хамта бүхы замыень гаталан гарааб. Үгытэй ядуу таряашан айлай бүлэдэ ехэ болооб. Заахан коммунарынь ябааб, шадал зэргээрээ колхоздо ажаллааб, фабрична һургуулида һуралсааб, залуу хүдэлмэришэн боложо, слесареэр, фрезеровщигоор, халаанай мастераар хүдэлмэрилөөб. Һүүлээрнь журналист болоо һэм. Партийна хүдэлмэридэ ябааб, үхибүүдтэ ном заагаадшье үзөөб, институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэшье байгааб. Тиимэһээ республикатаяа суг хамта үндыгөөб, энэ республикамни шуһа мяхаараа минии түрэл республика мүн гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйб! Мэдэн гэхэдэ, түрүүшын табан жэлнүүдэй барилга бодхоожо байһан үлэсхэлэн хооһон хүнүүдэй шэбшэһэн тэрэ баян дэлгэр жаргалта байдал гэээшэ заримашуулда балай хэрэггүй бэшэ шэнги болошонол. Манай арад зоной урданай барга бүдүүлиг байдалые һайнаар харуулха гэжэ оролдодог, үгытэй ядуу байдалда оройдоо байгаагүй юм гэжэ харуулхые эрмэлзэдэг ехэ жэгтэй хүнүүд заримдаа дайралдадаг юм байна. Москвада нэгэ һэнгэргүй амитантай уулзаа агша һэм. Тэрэ хуушанай дворян угай болохо хүм гэжэ айхабтар ехэ омогорхолтойгоор, үбсүүгээ шааха тооной шангаар хашхаржа байгаа бэлэй. Нюдарган баяшуулые сүлэнгүйгөөр хамтын ажал байгуулжа болохо байгаа гэхэ мэтэ гүримгүй үгэнүүдые хэлэдэгшье, бэшэдэгшье хүнүүд бии болоод байна. Нюдарган баяшуулые усадхаха ёһогүй байгаа, тэрэ ушар хадаа дэмы газарта хүсэ хэрэглэһэн ябадал болоно гэжэ байжа тэдэнэр сэсэрхэхэ юм. Имэрхүү үгэ хүүр дуулахадам, һанаандам һаарал моримнай ородог юм. Тэрэ морин минии балшар бага нанай хани байгаа ха юм. Һаарал морёо һанаандаа оруулхадаа, ээлүүдгүй нюдэнһөө нёлбоһо гаргагшаб, юуб гэхэдэ, манай коммунада ороод, малаа хамталаад байхада, тэрэ һаарал морине нэгэ яяр яндан амитан хүзүүрүүнь асаар хадхаа һэн. Тэрэ аймшагтай ажалша һаарал үрөөһэн хажуу тээшээ хазайшанхай юумэ шуһаа гоожуулжа ябаһыень һананаб. Мал болохоёо болёо гээд, коммунынхид буудажа алаһан байгаа. Нигэжэ ангиин дайсад тэрэ саанаа үсөөн моритой коммунада тиигэжэ хоро хүргөө һэн. Фабрична һургуулида һуража байхадам, ехэ түймэр боложо. комсомолшуудай дохёогоор бүхы һургуулиинхид баригдажа байһан заводой ТЭЦ-дэ аһаһан түймэр унтараахаяа гүйлдэжэ ошоо һэмди. Тэрэ ТЭЦ-най мүнөөшье болотор бүхы Улаан-Үдые зайн галаар хангажа байһаар. Ангиин дайсад зорюута галдаһан байгаа. Түймэрэй болоһон газарта керосин хэһэн бидон олдоо бэлэй. Үгы даа, нүхэд, манай Совет засагай эртын намтартай. Совет засагай ашаар тэгшэ эрхэтэй, жаргалта хүхюун байдалтай болоһон, мүнөөдэрэй хүгжэлтын ехэ баяр баясхаланда хүртэһэн арадуудай намтартай холбоотой гол шухала олон тоото үйлэ хэрэгүүдые хараһан, эдэ һайхан хэрэгүүдтэ өөһэдөө хабаадалсаһан бидэнэр агуу ехэ социализмын байгуулалта хэды ехэ юумэ манда үгөө гээшэб гэжэ манай хэрэгые үргэлжэлүүлхэ залуу үетэндэ саг үргэлжэ хэлэжэ, хөөрэжэ байха ёһотойбди. Гансашье хэлэхэ, хөөрэхэ бэшэ, харин энэ байгуулалтые бүхы хүсөөрөө, ухаан бодолоороо, бэлиг шадабаряараа, амиһаараа химгадан хамгаалха ёһотой юм гэжэ үхибүүдээ һургаха зэргэтэйбди!

Үгытэй ядуу байдалтай буряад зон һэхүүргэ арһаар дэгэл оёхо гэжэ бүхы наһаараа шэбшэдэг байһан юм гэжэ энэ номойнгоо эхиндэ бэшээ һэм. Саашань би буряад хонидой үүлтэр һайжаруулха, шэрүүн нооһыень нарин нооһотой болгохо гэжэ шэбшэдэг баһа нэгэ хүн тухай хөөрэхэ һанаатайб. Эртэ урдын аргонавтнууд нимэ нарин нооһотой хонидые абаашажа, Грецидэ үсхэхэеэ манай Колхида ерэдэг байгаа бшуу. Мүнөөнэй манай Абхазиие тиихэ үедэ Колхида гэжэ нэрлэдэг байһан юм. Абхазецуудай хэлые Пиренейн хахад арал дээрэ мүнөө ажаһуудаг баск арадай хэлэнтэй түрэл юм гэжэ хэлсэдэг. Буряад хонидой үүлтэр һайжаруулха, нарин нооһотой болгохо гэжэ шэбшэдэг хүн ород хүн бэлэй. Тэрэнийе буряадууд сагаан Наран гэжэ нэрлэдэг байгаа. Түүхэдэ тэрэнийе декабрист Бестужев гэдэг. Аха дүү Бестужевтан Селенгинск тосхондо сүлэлгэдэ байхадаа, ошшон тойроной буряадуудай ехэхэн тала болоһон юм. Николай Бестужев Пиренейн хахад аралһаа нарин нооһотой хонидые асаржа, Буряадай газар нютагуудта дэлгэрүүлхэ байгааш гэжэ өөрынгөө хани нүхэр Хяагтын Күпец Старцевта зааһан байгаа. Өөрынгөө үе сагта ехэхэн эрдэмтэй Николай Бестужев буряадай хуурай хүрьһэтэй тала дайдада нарин нооһотой хонид нютагжажа шадаха байха, манан хушалтатай Британиин аралнуудта орходоо, эндэхи газарта һураггүй таарамжатай байха гэжэ һайн мэдэдэг байгаа бшуу. Холын Испаниһаа асарагдаһан нарин нооһотой хонидой манай эндэ нютагжаагүй байһанда Бестужев зэмэтэй бэшэ юм ааб даа. Тиин тэрэ хэрэг урагшагүйдэжэ, ямаршье үрэ дүн үгөөгүй һэн ха. Түрүүшын ээлжээндэ тиимэ шэнгеэр һанагдажа болохо. Үнэн дээрээ ондоо юм. Арад зон Бестужевай һанал бодолые хадуужа абаа ха юм. Юуб гэхэдэ. һайн һанаан гэээшэ арад зоной дунда хосордоггүй, заатагүй өөрын нүлөө үлүүлхэ зэргэтэй. Тэрэ дороошье бэшэ һаа олон арбаад жэл, зуун табин жэл болоодшье байхада. өөрынгөө үрэ дүнгые харуулха хуулитай байдаг гээшэ.

Би гушаад ондо Зэдын аймагай хони үсхэбэрилдэг нютагуудаар яһала ябаһан байнаб. Тиихэдэ би тэндэхи хонидые хаража, ехэ баясагша һэм. Аймшагтай томо бэетэй, хүрзын зэргэ һүүлтэй хонид үсхэбэрилэгдэгшэ һэн. Эрхим хонид даа, мяханиинь ондоо һайн шанартай.

1934 ондо Сагаан-Нуур тосхондо Борьёогой хони үсхэбэрилгын совхоз тогтоо һэн. Түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, совхозой урда һайн үүлтэртэй хони үсхэбэрилхэ гэһэн зорилго табигдаһан байгаа. Тиихэдэ, Борьёогой хонинной мяханай шанарые тэрэ зандань үлөөгөөд, нооһыень нарин болгохо гэһэн хараа түсэб табигдаа һэн. Энэ хадаа гуша гаран ондо эды дэмбэрэлтэ зорилго урдаа табиһан бүхы Зүүн-Сибирь доторхи эгээл түрүүшын совхоз бэлэй. Энэ совхоздо тон олон мэргэжэлтэн хүдэлмэрилөө, янза бүриин үүлтэрые эндэ нэбтэрүүлхэ гэжэ туршаа. Ямар бэрхэшээлнүүдтэй эндэ ушараагүйб даа. Хамуу хамшагшье аһадаг, бруцеллёзшье халдадаг байгаа. Теэд эрдэмтэ мэргэжэлтэн алибаа бэрхэшээлнүүдые түгэлдэр зоригтойгоор дабажа гараһан юм. Тиин декабрист Бестужевай шэбшэһэн тэрэ үниин хүсэл бодол бэелүүлэгдэһэн байна. Борьёогой совхоздо нарин нооһотой хонин бии болоо.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

УРАН ЗУРААША ЖУКОВАЙ ХҮДЭЛМЭРИНҮҮДЭЙ ВЫСТАВКЭ

СССР-эй уран зурааша Николай Жуков бүхы дэлхэйн ажалша арадай вождь В. И. Ленинэй ажабайдал, ажал ябуулга тухай 2 мянга гаран зохёол бүтээһэн байна. Советскэ Союзай Коммунис партиин үндэһэ һуури һабиггшын образ дээрэ олон жэлэй турша соо ажаллана.

РСДРП-гэй II съездын 70 жэлэй ойдо зорюулагдажа, уран зураашын зохёол бүтээлнүүдэй выставкэ В. И. Ленинэй Түбэй музей соо нээгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Н. Жуков выставкэ нээлгын үедэ дурасхаал болгон, гараа табижа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Арадай театрай зональна харалгын дүнгүүд

БЭЛИГТЭЙШҮҮЛЫНЬ ШАЛГАРАА

АРАДАЙ уран бэлиг жэлһээ жэлдэ хүгжэн һалбаржа, аялга дууниинь ирагуу гоёор зэдэлжэ байдаг ха юм. Хүдөөгэй соёлой байшанда ороод, уран һайханай бүлгэмэйхидэй зүжэг наада табихыень хараа һаа, гүйсэд мэргэжэһэн артистнарай концерт хараһан шэнги сэдьхэлээ ханан баясахат. Юундэб гэхэдэ, бэлиг шадабаринь яахын аргагүй ургаа бшуу. Арадай театр, зүжэг наадан үдэр бүриимнай ажал хэрэгтэ шэлжэн орожо, хүн зониие дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Июль һарын һүүл багта Зүүн-Сибириин арадай театрай болон драматическа коллективүүдэй зональна харалга манай Улаан-Үдэ хотодо боложо, арадай уран бэлигэй нилээд урагшатайгаар хүгжэжэ байһаниие эли бодо гэршэлээ. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан энэ ехэ харалгада Эрхүүгэй, Шэтын областьһоо, мүн Яхадай, Тувын болон Буряадай АССР-нүүдһээ бүхыдөө арбан табан арадай театр ба драматическа коллективүүд хабаадалсажа, бэлиг шадабаряа туршалсаа. Ганса манай Буряадһаа аяар табан коллектив байлсажа, тон ехэ харюусалгатай энэ харалгада жэншэдгүй һайнаар бэлдэһэнээ харуулаа гээшэ. Жэшээнь, Хурамхаанай аймагай Барханай арадай театр Монголой Арадай Республикын Гүрэнэй шангай лауреат Ч. Ойдобой «Далан Худалша», Хэжэнгын драматическа коллектив Ц. Шагжинай «Шүдхэртэй сүндүүг» гэжэ шог ёгто, энеэдэ наадатай зүжэгүүдые харуулжа, харагшадай, жюрин үндэр дээдэ сэгнэлтэдэ хүртөө. Тэрэшэлэн Улаан-Үдын студентнэрэй, В. Серовой нэрэмжэтэ соёлой байшангай куклануудай театр, авиазаводой арадай театрнууд зүжэгүүдые харуулжа, магтаал һайшаалда хүртэһэн байна.

Тувын АССР-эй Эрзинскэ аймагай арадай театр В. Кок-оол С. Пюрбю хоёрой «Найрамдал» гэжэ зүжэг зональна харалгада асаржа, харагшадай халуун магтаалда хүртэһэн байха юм. Ород болон тува арадуудай хоорондохи хани нүхэсэлые, тиигээд эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө хамта тэмсэн бодожо, революциин нангин хэрэгтэ оролсоһыень авторнууд тодо хурсаар зураглан бэшэнэ. Энэ темые сценэ дээрэ бэелүүлхэнь нилээд бэрхэтэй байха. Юуб гэхэдэ, энэ тон шухала темэдэ яһала олон зүжэгүүд бэшэгдэһэн, автор бүхэн онсо өөрын хараатайгаар шиидхэһэн шуу. Зарим ушарта гүйсэт мэргэжэһэн театрнууд бэе бэеэ дабтахаа һанадаг гээшэ. Харин холын хүдөө Эрзин тос хоной эбтэй эетэй коллектив өөрын хараа шэглэлтэйгээр найруулан табижа, үнэхөөрөөшье үнэншэмэ гоёор наадаа. Энэ коллектив зохёохы өөрын маяг хэлбэритэй, нюур шарайтай болоһон байна. Артистнарайнь сценэ дээрэ бэеэ абаха янзань, наадаха түхэлынь энэ бүгэдые эли бодо гэршэлнэ. Ушар имэһээ зональна харалгын лауреадай үндэр нэрэ зэргэ энэ коллективтэ тон зүб үгтөө гээшэ. Гол рольнуудтань наадаһан артистнар мүн баһа лауреадууд болоо.

Хэжэнгын театральна коллективэй зохёохы намтар тиимэшье баян бэшэ юм. Арбаад жэлэй саана байгуулагдаад, түрүүшээр гэмгүй һайнаар хүдэлжэ байһан аад, һүүлдэнь дуулдахаа болишоо һэн. Харин энэ жэлэй эхиэ багаар дахин һэргэжэ, май һарада Улаан-Үдэдэ болоһон арадай театрай республиканскэ харалгада Ц. Жагжинай «Шүдхэртэй сүндүүг» гэжэ шог ёгто, энеэдэ наадатай зүжэг табижа, лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Тусгаар мэргэжэлгүй аад, имэ амжалта хайшан гэжэ туйлагдааб? Искусствада тон дуратайгаар хандажа, даалгагдаһан ролёо хэды дахин мүлижэ, хэды дахин дабтан наадажа, тиигэжэ амжалта туйлаа бшуу.

Энэ зүжэгтэ бүхыдөө табан хүн наадана. Артист бүхэниинь образоо яһала һайса мүлиһэн, бүришье һонирхолтой, энеэдэтэй болгожо шадаа. Жэшээнь, Тартад ламын (артист Б. Жигжитов) уршагта ябадалые, һүниин харуулшан Хасарай (артист С. Чойжонов) өөрын онсо аяг аашые, шэнжые, мүн Бума хүгшөөгэй (артистка Ц-Х. Раднаева), Сэрэгма басаганай (артистка О. Цыжипова), һаалишан хүбүүн Дамдинай (артист. театрай режиссер Э. Зундуев) түхэл шэнжые одоо зохидшоор харанабди.

Хэжэнгын драматическа коллектив зональна харалгын лауреат мүн баһа боложо, жюрин талаһаа эрхим һайн магтаалда хүртэһэн байна.

Зүүн-Сибириин арадай театрай зональна харалгын удаадахи лауреат Хурамхаанай аймагай Барханай арадай театр болоно. Энэ театр аяар 1945 ондо байгуулагдажа, гансашье аймаг дотороо бэшэ, мүн республика соогоо нилээд магтуулһан байха.

Энэ театр зональна харалгада Монголой Арадай республикын Гүрэнэй шангай лауреат Ч. Ойдобой «Далан Худалша» гэжэ шог ёгто, энеэдэ наадатай зүжэг харуулжа. үндэр дээдэ сэгнэлтэдэ хүртөө. Бархандаа анха түрүүшын драматическа бүлгэм байгууլһан Радна Ешонович Ешонов жюрин талаһаа тусгаар магтаалда хүртөө, мүн баһа лауреадай нэрэ зэргэтэй болоо. Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, мүнөө пенсидэ байһан ахамад эдэбхитэнэй аша габьяа үнэхөөрөөшье ехэ. Тэрэшэлэн театрай режиссер Э. Бадарчийн, В. Чойропов, Р. Ешонова гэгшэд лауреадай нэрэ зэргэтэй болоо. мүн Н. Чойнжурова, Б. Чойнжуров, Ц. Очиров, Ш. Аханаев, Ц. Бадмаев, Г. Эрдынеева, Б. Будаева, З. Дамбаева гэгшэд нэгэдэхи шатын диплом абаһан юм. Зүжэгөө жэншэдгүй һайнаар табижа, роль бүхэндөө тон харюусалгатайгаар хандаһыень эдэ бүгэдэ эли бодо гэршэлнэ. Үндэр һайн шагналтаарнь барханайхидые халуунаар амаршалаад, саашадаа бүришье урагшатай ябаг лэ!

Эрхүүгэй областиин Боохоной драматическа коллектив Ц. Шагжинай «Шүдхэртэй сүндүүг» гэжэ зүжэгые зональна харалгада асаржа, мүн баһа лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртөө. Нэгэ зүжэгые хоёр коллектив табяашье һаа, бэе бэеэ халташье дабтаагүй, режиссурын талаһаа ташха ондоогоор, онсо өөрын маяг хэлбэритэйгээр найруулан табижа, жюрин магтаалда хүртэһэн байна. Энэ театрай артистка Маргарита Лавровна Тумурова эхэнэрэй роль бусадһаа һайнаар наадаһанайнгаа түлөө тусгаар шагналда хүртөө гээшэ. Тиихэдэ П. Хамутаев нэгэдэхи шатын дипломоор шагнагдаа.

Яхадай АССР-эй Таттинскэ арадай театр лауреадай нэрэ зэргэтэй болоо. «Сыгый кырынаастыр» гэжэ зурилдөөтэй шанга зүжэг табижа, яхад арадай урда сагай уйдхар зоболонтой, угсаатан хоорондын хёмороотой байдал үнэншэмэ хурсаар харуулаа.

Харалгын түгэсхэлдэ творческо конференци боложо, зүжэг тушаань ажаглалта хэгдэһэн байна. Коллектив бүхэндэ одоо һайниие һанажа, дутагдалтай юумыень нүхэр ёһоор шүүмжэлхэһээ гадна, энэ дутагдалнуудаа хайшан гэжэ заһаха, ямар онол арга хэрэглэхэ гэжэ дурадхаа. Энэ ажаглалта Улаан-Үдын авиазаводой соёлой байшангай арадай театрта хабаатай.

Энэ харюусалгатай харалгада хабаадаһан артистнар бэе бэеынгээ ажал хүдэлмэритэй дүтөөр танилсажа, ажал хэрэгээрнь һонирхожо, дүй дүршэлыень халан абахые оролдоһон байха юм. Саашадаа гүйсэд мэргэжэһэн театрнуудтай холбоо барисаатайгаар хүдэлжэ, бэлиг шадабаряа улам хурсадхахые үгэ хэлэһэн хүн бүхэн найдуулаа.

— Зүүн-Сибириин арадай театрай ба драматическа коллективүүдэй зональна харалга үндэр һайн хэмжээндэ үнгэрөө. Коллектив бүхэнэй тон харюусалгатайгаар бэлдэһые энэнь харуулаа гээшэ. Харин саашадаа бүри һайнаар бэлдэжэ, искусствада дуратайшуулые хододоо баясуулжа ябахыетнай хүсэхэ байнаб. — гэжэ жюрин түрүүлэгшэ, РСФСР-эй габьяата артист Г. К. Некрасов хэлээ.

Гурбан жэлдэ нэгэ дахин бүхэроссин, тиигээд бүхэсоюзна харалга болодог заншалтай юм. Зональна харалгада эрхимлэһэн коллективүүд Москва хотодо сугларжа, ёһотой шанга шалгалта гараха болоно. Манай республикыншье бэлигтэйшүүл энэ харалгада хабаадалсахал байха. Мүнөө дээрээ бүхы юумэн туйлагдаагүй, хэхэ юумэн үшөө ехэ, шиидхэгдээгүй асуудал олон гээшэ. Ушар тиимэһээ мүнөөнһөө энэ ехэ харалгада бэлдэжэ, һайн амжалта туйлаха тухай бодомжолхо ёһотойбди.

М. ОСОДОЕВ,
манай корр.

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

ҺАНААГАА АМАРДАГГҮЙ ХҮН

Газетын корреспондент болохо, Яруунадаа ошоод ябаһандамни, нютагаймни наһатай хүнүүд намтай уулзадаг, энэ тэрэ юумэ асуудаг, заримдаа өөрөөшье тэдээндэ асуудал табидаг байгааб. Үни үнгэрһэн үйлэ хэрэгүүд тухай асуухадаш, тэдэшни дуратайгаар харюусаха.

Нэгэтэ Бата Цыдыпович Цыдыпов гэгшэ намтай уулзахала ерээ һэн. Би тэрэниие һаниха байгааб. Минии бишыхан ябахада, манай һууринай хүршэ болохо — Зүүн-Үльдэргэ гэжэ газарта оршодог Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ ябадаг һэн.

— Мүнөө эрдэмтэй зон олон болошоо даа. Нютаг нугамнай арбан класс дүүргэгүй хүн үсөөржэ байна. Хэды олон залуушуул дээдэ эрдэмтэй болоно гээшэб! Иигэһээр, эрдэмтэ зоотехнигүүд, ветеринарнууд үнеэшэдээр хүдэлдэг болохо хаш даа. Зайн галгүй нютаг гэжэ байхагүй. Одоо Ленин багшымнай хэлэһэн юумэ хуу хүсэлдэжэ байнал даа, — гэжэ Бата Цыдыпович яаралгүй хөөрөө һэн. — Мүнөө-мүнөө түгэг дундаа хүдэлжэ ябаа һаа, ямар гоё байха һэн ха. Бидэшни улайха улаан гараагаа колхоз байгуулжа даа, кулаагуудтай тэмсэжэ, юумэнэй урда ороо һаабзабди даа... Нилээд удаан хөөрэжэ һуугаад, шэнэ һонин тухай, уласхоорондын байдал тухай асуугаад, үбгэжөөл ябаха гэжэ бодобо. Ямар хэрэгтэй ерэһыень ойлгожо ядажа һууһан аад (корреспондент хүндэ ямар хүн бариижа ерэдэгүүд үсөөн бэшэ байдаг һэн), эжэлжэ ядаад асуубаб:

— Та намда хэрэгтэй һэн гүт?

— Үгы даа. Пенсидэ гаража, сүлөөтэй болоод ябаһан хүн хадаа хүнэй саг гамнахаа болижо байгаа ёһотойб. Хүлисөөрэй, басагамни. Хаа-яа һургуулитай хүнтэй уулзаһан байһанаа хөөрэлдэхэдэ, сэдьхэлдэ хүнгэн агша. Шинии хөөрэлдэхэ гэжэ ерээ һэм даа,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

— Ямар пенси абанат? — гэжэ һонирхобоб.

— Буряадай АССР-ай- тусхайта пенсионер урдашни бэеэрээ зогсожо байна гээшэ, — гээд Бата Цыдыпович хүхюугээр энеэгээ һэн...

Хүн бүхэнэй намтар — бэшэгдээгүй ном. Илангаяа Совет засагай түлөө тэмсээд, тэрэнэй сэсэглэн мандахын тула нэгэшье удэр амарангүй, наһаараа хүдэлһэн хүнүүд минии анхаралые татадаг болонхой һэн.

Бата Цыдыповичтэй хөөрэлдэһэнэй удаа, тэрэнэй намтарые һонирхожо, олон хүнтэй хөөрэлдөө һэм. Бүридхэлдэ абтаһан партийна организацидань хандажа, хубиинь саарһануудые хараа б. Тиигэжэ манай үеын хүнүүдэй—дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнуудай нэгэнэй дүрэ шарай сэдьхэлдэм мүндэлөө һэн. Имэ хүнүүд тухай бусадта хөөрэхэ гээшэ бэшээшэ хүнэй уялга бэшэ аал?

...Буряад орондо шэнэ сагай мүндэлхэдэ, үгытэй ябаһан нилээн олон хүн анха түрүүшынхиеэ наранай гэрэл обёорһон шэнгеэр һэргээ ааба. Аяар холын Ярууна нютагта «шэнэһэнэй обёороор шэбээлһэн» баяшуул үгытэй зониие зөргөн соогоо мүлжэдэг байһан гэхэ. Тэдэнэй нэгэнэйдэ батраар Бата үбһэ сабшажа байгаа. Аяма халуунда ангажа, амаяа хаташаһан хүбүүн зогсонгүй, хажуураа һэжэржэл ябаба. Заримдаа нюдэниинь эреэлжэлээд, досоонь харлаад абаха юм. Тиихэдэнь хажуурайнгаа эшэһээ бүхөөр барин, нюдэеэ аняад зогсохо.

— Бата аа! Дүлии болошоо хүн гүш? Отогһоош оогдожо ядаад ерэбэб, — гэжэ нэгэ хүн бургааһанай хажууда зогсоод, шүдэеэ ялабхилуулан миһэржэ байба. Бата түрүүн залд гэжэ, гэдэргээ эрьехэдээ, комсомол Доржые танибa.

— Аа, Доржо гүш? Юундэ намайе ооглообши?

— Хая энэ хажуураа!

— Юундэ?

— Ябая.

— Хайшаа?

— Толгой-Арада батраагуудай ехэ суглаан болохо. Шамайе дуудажа байна.

Ахайхан энэ десятинаяа үдэшэ болотор дууһаарай гэжэ зарлиг буулгаад ошоо һэн. Дууһаагүй һаа, һунаалгаха бэшэ гүби?

— Хаял даа саашань! Баяшуулай жаргаха саг бэшэ, батраагуудай жаргал ерээ гэжэ мэдыш!

— Угайдхадаа, энэ хажуурыень отогтоо абаашажа орхиһуулби.

— Үхэдэл ерээд, хажуур абаашаха һэн гү?

— Үхэдэл бэшэ, ан гүрөөһэн ябаа һаа, адажа болохо гүб даа, — гэжэ Бата хэлээд, хажуураа үргэлэн отог тээшээ гэшхэлбэ.

— Нээрээшье даа, — гээд комсомол Доржо хойноһоонь гэшхэлээ һэн.

1921 оной зун байгаа. Өөрынгөө, олон зоной жаргал тээшэ гэшхэлжэ ябанаб гэжэ тэрэ үедэ Бата хүбүүн мэдээшьегүй һааб даа.

Нютагай нэгэ үбгэндэ сүлөөтэй сагтаа заалгажа, хуушан монгол бэшэг мэдэхэ болоһон Бата сомоной Соведэй гэшүүнээр һунгагдаһан байгаа. Тиигэжэ Бата ондоо нүхэдтэеэ хамта шэнэ засагай дэбжэхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэжэ эхилээ.

1924 ондо нютагай сомоной таряашадай комитедэй түрүүлэгшээр һунгагдаад, дүрбэн жэлэй туршада хүдэлөө. Залуу аад, эдэбхитэй хүбүүе партиин райком батраагуудай комитедэй түрүүлэгшэ болгожо, 1928 ондо дэбжүүлээ һэн.

Тэрэ үедэ ниидарган баяшуул ядуу зоной хара хүдэлые гоожуулжа, үмсынгөө зөөрие арьбадхуулжа зарһан зандаа байгаа. Хушөөргөөр, Эгэтын балшуулһаа эхилээд, Витимэй найманаар хүртэлэрөө батраагуудай комитедэй нилээхэ хүсэлтэйгөөр болоо һэн гэхэ.

Тэрэ үедэ хэнэй үгэһэн машина байха бэлэй. Хазаар мориндо мордоод лэ, хаанашье ошохо баатай болохош. Теэд залуухан Бата харгын холоһоо зүрхэ алдадаггүй һэн, батраагуудые үмөөржэ, тэдэнэй хүлһые зүбөөр түлүүлжэ һалахын тула хаанашье ошохоор бэлэн байдаг һэн гэхэ.

1928 ондо партиин гэшүүндэ кандидат болоо. Жэл болоод, Бата Цыдыпович коммунис партиин гэшүүдэй зэргэдэ жагсаа бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо ходол урагшаа тэгүүлэн, түрэл Яруунадаа партиин суртал дэлгэрүүлэлсэн, дүшөөд жэлэй туршада ото хүдэлжэ ябаа.

Кулаагуудые усадхалга. Хамтын ажал эмхидхэлгэ. Түрүүшын табан жэлнүүдэй түсэб бэелүүлхын түлөө халуун тэмсэл. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай шэрүүн жэлнүүд. Дайнай үедэ тулюур болоһон ажахынуудые һэргээн шэнэдхэлгэ... Эдэ бүгэдэ үйлэнүүдтэ Бата Цыдыпович болон тэрэнэй үетэн сэхэ хабаатай.

Мүнөөшье — амаралтада гараадшье байхадаа, наһаараа урагшаа эрмэлзэн ябаһан хубисхалша зантай. Нэгэшье үдэр ажалгүй тэсэхэгүй, оролсохо, тэмсэхэ. Элгэ тиимэ, һанаа амар бэшэ хүнүүдэй нэгэн үниинэй коммунист Бата Цыдыпович гэшэ.

Ц. ДОНДОГОИ.

ГУРБАН РЕКОРД ТУЙЛАГДАА

Дэлхэйн авиационно гурбан рекорд нэгэн доро СССР-тэ туйлагдаба: хори, хорин таба, гушан таба мянган метртэ эгээн бага саг соо шууд ниидэн гараба. Түрүүшээр лётчик-туршагша Борис Орлов 169,8 секунда соо 20 километр үндэртэ ниидэн гараа. Тэрэ үдэр Советскэ Союзай Герой лётчик-туршагша Пётр Остапенко 192,4 секунда соо 25 километр зайе гаталба. Остапенко үшөө нэгэ ниидэхэдээ, 30 километрые 243,5 секунда соо дабажа гараа. Американ лётчигууд Г. Браун, Д. Юнг, Д. Нордберг гэгшэдэй 11 жэлэй саада тээ тогтооһон рекорднууд тус тустаа 3,7; 38,04, 127,9 секундаар дээшэлүүлэгдээ. Эдэ ниидэлгэнүүдынь «Е-266» түхэлэй истребительнүүдээр хэгдэһэн байна.

«Е-266» түхэлэй истребителиие оло дахин хараха ушар гараа һэн. Хараха янзада юрэ бусын энэ самолёт ондоо самолёдуудтай жэшэхэдэ аргагүй, гайхахаар байдаг. Артём Микоянай нэрэмжэтэ конструкторскэ бюродо энэ самолёт ухаалан зохёогдоо. «Е-266» гэжэ истребитель абяанһаа хоёр-гурба дахин хурдаар ниидэдэг скоростьтой юм.

Тус машина олон юумэ «хэжэ шадаха». Туйлай түргэн ниидэжэ ябахадаа, шэглэлээ хубилгаха аргатай, урид заагдаһан үндэртэ тон багахан саг соо гарадаг байна. Самолёдой аэродинамическа арга боломжо, двигательнүүдэйнь хүсэн шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг.

Табан жэлэй саада тээ «Е-266» түхэлэй истребитель хоёр тонно ашаа тээгээд, гушан километр дээгүүр 500 километрэй зайда ниидэхэдээ, дунда зэргээр час соо 3 мянга шахуу километртэ дабшажа, дэлхэйн рекорд тогтоогоо һэн. Энэ жэлдэ Советскэ Союзай Герой, СССР-эй габьяата лётчик-туршагша Александр Фёдотов (зураг дээрэ): «Е-266» түхэлэй самолёдоор 100 километр дайда түхэрэен маршрутаар ниидэхэдээ час соо 2.600 гаран километртэ дүүлиһэн байна.

Борис Орловой, Пётр Остапенкын ниидэдэг «Е-266» гэжэ истребитель рекорд туйлахын тула тусхай захилаар бүтээгдээгүй юм. Туршалга хэхэ юрын лэ ниидэлгын үедэ имэ һайн үрэ дүнгүүд туйлагдаа.

...Самолёдой мотоорнууд эрид дорьбоотойгоор хүнхинөөд, сэнхир хүхэ огторгой худар зурыгаад лэ үгы болошохо юм. Кинотеодолидууд ба радиохэрэгсэлнүүд нэгэшье секундада самолёдые «харасаһаа» алдахагүй. Эдэ приборнууд секундануудые тоти наринаар тоолоно.

Радионь абяа шэмээгүй. Пилот хөөрэлдэхэ тухагүй байгаа. Орловой дуугарха абяан динамик сооһоо дуулдаба.

— Хорин километртэ гараба. Ниидэлгээ дүүргээб... Лётчик рекорд тухайдаа мэдэнэшьегүй ха. Секундын абяан хуби болотор саг тоолоогдоно.

Самолёт дээрэхи, газар дээрэхи аппаратурануудай бэшэһэн тэмдэгүүдые уншаһанай удаа туйлаһан дүнгынь мэдэгдэдэг ха юм. Харин мүнөө инженернүүдэй даабариие дүүргээд, Орлов баазадаа бусажа ерэбэ.

Борис Антонович Орлов гуша юһэтэй. 1963 онһоо хойшо самолёдуудые туршана. Московско авиационно институт дүүргэнхэй. Советскэ Союзай Герой Петр Максимович Остапенко Орловһоо таба наһаар аха юм. Арбан табан жэлэй туршада самолёдуудые туршана. Московско авиационно институтда һуража мэргэжэлтэй болоһон. Тэрэнэй фамили рекорд туйлагшадай дунда бэшээтэй. Үшөө хоёр рекорд туйлагдаба.

«Е-266» түхэлэй истребительнүүдээр Орлов Остапенко хоёрой ниидэһэн тухай материалнууд Уласхоорондын авиационно федерацида (ФАИ) дэлхэйн рекордто тоолон бүридэлдэ абахынь тула эльгээгдэхэй.

Алексей ГОРОХОВ,
инженер,
(АПН).

НЮТАГ НЮТАГАЙ hОНИН

СОЁЛШОД ҮБhЭШЭДТЭ АЙЛШАЛНА

ХЭРЭН. Аймагай соёлой байшангай болон Хужарай хүдөөгэй клубай дэргэдэ эмхидхэгдэhэн агитбригада Түнхэнэй совхозой үбhэшэдтэ айлшалба. Республикымнай композиторнууд А. Андреев, Б. Цырендашиев, Ч. Павлов, С. Манжигеев гэгшэдэй шэнэ дуунууд, нютагай темээр бэшэгдэhэн шог ёгто бадагууд, шүлэгүүд, рассказууд агитбригадын программада ороно.

Нютагай радио-дамжуулгын хүдэлмэрилэгшэ В. Бильтагуров концертын эхилхын урда тээ аймагай ажахынуудта малай тэжээл бэлэдхэлгын ямараар ябажа байhан тухай үбhэшэдтэ хөөрэжэ үгэнэ. Тэрэ үбhэшэдэй hонирхоhон асуудалнуудта дэлгэрэнгы харюунуудые үгэнэ.

Удаань концертын программа суглараrшадай анхаралда табигдаба. Агитбригадын гэшүүд Д. Дагбаева, В. Замуреева, П. Зарбаев, З. Хармашкеев, Д. Дондокова гэгшэд ирагуу hайхан дуунуудые хангюурдажа, хүнгэн солбоноор хатар гүйсэдхэжэ, уран хурсаар шүлэгүүдые уншажа, үбhэшэдэй магтаалда хүртөө.

Мүнөөшье соёлшод аймагайнгаа ажахынуудай үбhэшэдтэ айлшалhаар. hаяын үдэрнүүдтэ эдэнэр Салапай совхоз, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз ошохоор бэлдэжэ байна.

И. ФЕДОРОВ.

Түнхэн.

ХҮНДЭТЭЙГӨӨР УГТАБА

Ленинэй орденто оперо, баледэй театрай бүлэг артистнар Үльдэргэ, Эгэтын адаг, Мужыха, Комсомольско нютагуудта айлшалжа, малшад, таряашад, үбhэшэдэй үмэнэ баян программатай концерт табяа. Артистнарай ошоhон лэ нютагта зон хүндэтэйгөөр угтажа, олоороо суглараа.

Артист Драгош гэгшын гүйсэхэдхэhэн аринуудые, «Шарэ тухай баллада» гэжэ дуу дуулахадань, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Композитор С. Манжигеевэй «Дэлхэй» гэжэ дуу Б. Батуев ирагуу гоёор дуулаа. Харагшад энэ дууе ханамжатайгаар шагнаhан, дахин дабтахыень гуйhан байна.

Артистнар «Хун шубуута нуур» гэжэ баледhээ хэhэгүүдые уян нугархайгаар гүйсэдхэhэн байна.

Мүнөө артистнар Хэжэнгын аймаг ошохоор мордобо.

Ж. ЦЫДЫПОВ.

ШЭНЭ БАЙРА ТОЛЛОБО

Закаменск хото жэл ерэхэ бүри болбосон түхэлтэй, гоё hайхан болоно. Ажаhуудалай олон дабхар байшангууд жэрылдэн бодоно. Крупскаягай нэрэмжэтэ үйлсэдэ 80 айлай ажаhууха табан дабхар байшан баригдажа дүүрээд, эдэ үдэрнүүдтэ ашаглалгада үгтэбэ. Айл бүхэнэй байра уужам hаруул байхаhаа гадна, олонхидынь 3—4 таhалгатай юм. Энэ байшанда электропеэшэн табигдаба, мүн халуун уhан оруулагдаа.

Мүнөө айлнууд шэнэ байрада нүүжэ эхилээ. Таатай зохид энэ байшанда гол түлэб Захааминай горнягуудай бүлэ ажаhууха юм. Үшөө нэгэ нимэ байшангай торхо бодхоогдожо эхилээд, ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Тиихэдэ Гагаринай нэрэмжэтэ үйлсэдэ мүн лэ табан дабхар байшангай hуури табигдажа байна.

Д. ДАШИЕВ.

ЗАМ ХАРГЫ ЗАhАБАРИЛАГДАНА

Захааминай харгы зам заhабарилха управлени (Д. С. У.) ялхи хонхогтой муу харгы жэл бүридэ заhабарилжа, жолоошодой ажалые хүнгэдхэнэ. Хайцагай, Юхтын, Енгорбойн дабаануудай орёо хүндэ харгынуудые заhабарилжа, ехэхэн ажал хэжэ байна. Цакирай ЛДУ-гэй ажалшад Сэхир горхор дээгүүр хүүргэ табихаар түхеэржэ байна. Эдэнэр горхонууд дээгүүр нилээд олон багахан хүүргэнүүдые табижа ашаглалгада үгөө.

Д. АЮШЕЕВ.

Захаамин.

Уласхоорондын шэнжэлэл

БҮГЭДЭ НИИТЫН ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ШУХАЛА НАЙДАБАРИ

Зүришэлдөөнүүдые hуларуулгын талаар дэлхэй дээрэ боложо байгаа хубилалта, уласхоорондын политическэ оршон байдалай улам hайжаржа байhан ушар — түбхын түрүүндэ Советскэ Союзай, аха дүү социалис оронуудай үгэеэ ойлголсон бэелүүлдэг политикын, хамтын ябуулгын үрэ болоно. «Хүйтэн дайнай» ээзэрхэг түримхэй хараа бодолдо эсэргүү сохилто хэхэ, амгалан ёhoор зэргэ оршолгын политикые бүхы дэлхэй дээрэ дэлгэрүүлхын тула социалис хани нэгэдэлтэ оронууд, тэрэнэй түрүү манлай — Советскэ Союз угаа ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тиимэhээ эдэ оронуудтахи аха дүү партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үе үе уулзадаг болоhоной удха шанар сэгнэхын аргагүй ехэ. 1971 онhoo хойшо, жэл бүри Крымдэ үнгэргэгдэдэг тиимэ уулзалганууд ашатай туhатай, hайн ёho заншал болонхой. Эдэ уулзалганууд аха дүү партинуудай ба оронуудай хоорондын политическэ, экономическа, суртал бодолой харилсаа холбооной асуудалнуудаар, тэрэшэлэн уласхоорондын шухала асуудалнуудаар hанал бодолоо зүбшэлхэ, тааруу хараа бодол тодорхойлхо үргэн ехэ арга боломжо олгоно.

Аха дүү партинууд болон гүрэнүүдэй бата нэгэдэл, таарамжатай хубилалтануудай бүхы дэлхэй дээрэ бэелүүлэгдэхэ шиидхэхы нүхэсэл болоhон эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа бодол бүгэдэ ниитын эб найрамдал, аюулгүй байдал батадхахаар шэнэ ябуулгануудта тон таарамжатай арга боломжо хангаха байhыень июлиин 30—31-нэй үдэрнүүдтэ Крымдэ болоhон, Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, Чехословакиин коммунис б… хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэ… бэрилэгшэдэй хани ёhоной уулзал… үнэншэмэ тодоор дахинаа элирхэйл… харуулаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральн… секретарь Л. И. Брежневэй ФРГ-д… США ба Францида албанай хэрэгэ… ошожо, уулзалгануудые хэhэнэй үр… дүнгүүд тэдэ ябуулганануудта ехэ ту… хүргэнэ. КПСС-эй ленинскэ гадаад… политикые, уласхоорондын шухала у… ха шанартай энэ политика бэелүүл… хэрэгтэ Л. И. Брежневэй оруулhан х… битые аха дүү партинуудай хүтэлбэр… лэгшэд үндэрөөр сэгнээ.

Крымдэхи уулзалгын үрэ дүнгүү… тухай документые анхаралтайгаар ш… жэлжэ байгаа дэлхэйн олониитын, г… даадын хэблэлэй хэhэн гол тобшол… нуудай нэгэн юуб гэхэдэ, ангиин уд… тай гадаадын сэхэ шууд политика б… римталан бэелүүлдэг аха дүү орон… дай хүсэл эрмэлзэлнүүдынь бүхы ар… дуудай ниитын хүсэл эрмэлзэлнүүдт… нягтаар таарал дан зохилдоно.

Социализмын ба амгалан байдал… хүсэнүүдэй нэгэдэл болон эмхидэл… батадхаха шухала шэнэ шата болог… Крымдэхи уулзалгын үрэ дүнгүүд… ехэтэ hайшаахатаяа хамта, СССР-эй… социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай сэ… шууд, үрэ түгэс политика манай дэл… дээрэхи политическэ оршон байдал… саашадань заhаруулхын түлөө, амгал… ёhoор зэргэ оршон байха гол ёhонууд… уласхоорондын харилсаанда түгэс бүр… илахын түлөө тэмсэлэй талаар шэн… бүри ехэ амжалтануудые туйлаха гэ… этигэдэг байhанаа түрүү хүн түрэлт… элирхэйлэн мэдүүлнэ.

САГААН БАЙШАНДА БОЛОhОН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

Сагаан байшанда США-гай президент Р. Никсон Японой премьер К. Танака хоёрой хэhэн хөөрэлдөөнүүд дүүрээ. Ниитын ондо ондоо байгууламжатай оронуудай хоорондохи уласхоорондын шахардуу байдалай улам hуларжа, али али талада ашатай туhатай харилсаа холбооной тэдэнэй хоорондо тогтоогдожо байhан оршон байдалда эдэ хөөрэлдөөнүүд үнгэрбэ. Хоёр талынхид уласхоорондын оршон байдалай юрэнхыдөө заhаржа захалhанда сэдьхэлээ ханамги байhанаа хамтын коммюнике дотороо элирхэйлээд, СССР США хоёрой хоорондын харилсаанда зохихо хубилалтын боложо байhые тэмдэглээ, ядерна дай зайсуулха тухай асуудалаар СССР США хоёрой хоорондын хэлсээе, Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалаар зарлагдаhан зүблөөе, түбэй Европодохи зэбсэгүүдые ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо зорилгоор үнгэргэгдэхэ хөөрэлдөөнүүдые, Индохитадтахи байдалые амгалан агаар заhаруулха тухай Парижай хэлсээнүүдые барагаар сэгнээ. Гэхэ зуура, «Япон-американ хоёр талын харилсаа холбоон ба аюулгүй байдал тухай договорые» баримталха хүсэлтэй байhанаа лаблан элирхэйлбэ, гэхэтэй хамта Азиин районодохи «хүсэнүүдэй тооe зохихо хэм хэмжээндэнь байлгаха» hанаатайбди гэжэ США мэдүүлбэ. Тэрэшэлэн «американ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй байдаг Японой баазанууд ба районуудые шэнэдхэн хубилгахын, б… хижүүлхын тула шэнэ ябуулгануу… хээ hаа, hайн бэлэй гэжэ мэдэрээ».

Хөөрэлдөөнүүдэй үеэр Японой … США-гай хоорондохи хоёр талын … рилсаанай асуудалда горитой анха… хандуулагдаа. Премьер-министр Тана… Вашингтондо үгэ хэлэхэдээ, «Японой … бүдүүдые США-да абаашажа худалд… ябадал hайн дураараа хизаарлаха, … люотануудай агсаанай курс тааруу бо… гохо, худалдаа наймаанай талаар тэг… бэшэ байдалые заhаруулха гэхэ мэ… асуудалнуудаар хоёр ороной харилсаа… да шахардуу оршон байдал тохёолдо… байгаа».

Японой правительство хэдэ хэд… асуудалнуудаар буултануудые хэж… далайн саанахи партнертой харилсаан… талаар дэбэрhэн ехэ зүришэлдөөгөө у… залгын урда тээхэнэ зөөлэрүүлhэн.

Вашингтондохи уулзалга хоёр орон… хоорондын харилсаандахи политическ… валютын-мүнгэнэй, худалдаа наймаан… асуудалнуудаар гараhан зүришэлд… зайсуулжа шадаагүй. Президе… Р. Никсон, премьер-министр К. Тана… американо-япон зүришэлдөөнүүдые з… суулха тодорхой арганууд тухай үгэ… ойлголсоо гэhэн ямаршье дурдалга ко… мюнике доторнь байхагүй, харин то… юрэнхы найруулгануудаар хизаарлаг… на.

Н. ЧИГИРЬ, А. БИРЮКОВ.
(ТАСС).

Хилын саанаhаа
ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ВАРШАВА

СОЦИАЛИС ХАНИ НЭГЭДЭЛТЭ ОРОНУУДАЙ АМЖАЛТА

ТАСС

Партийна эдэбхитэдэй зүблөөн ПОРП-ын Центральна Комитедтэ болобо. Тэрэ социалис оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Римдэ болоhон уулзалгын дүнгүүдтэ зорюулагдаhан байгаа.

ПОРП-ын ЦК-гай секретариадай гэшүүн Р. Фрелек Крымдэ болоhон уулзалгын дүнгүүдтэй холбоотой гол шухала асуудалнуудаар мэдээсэл хэбэ.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Ф. Шляхчиц зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Крымдэ болоhон уулзалга социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай жагсаал саашадань бэхижүүлгэдэ шухала удха шанартай байна гээд Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй парти, бүхы поляк арад тоолоно гээд тэмдэглээ. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай эб найрамдалта хараа шэглэлэй зүб байhые Крымдэхи уулзалга элирхэйлээ гээд тэрэ хэлэбэ.

Амгалан ёhoор зэргэ оршохо ёho гуримые бэелүүлгэ социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, тэдэнэй дунда Польшын Арадай Республикын ехэ амжалта болоно гээд Ф. Шляхчиц үргэлжэлүүлбэ. Уласхоорондын оршондохи hайн хубилалтануудые бэхижүүлхын түлөө, баталагдан абтаhан хэлсээнүүдые, договорнуудые залан сэхээр бэелүүлхын түлөө, эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлээ социалис оронууд үргэлжэлүүлхэ юм гэжэ Крымдэхи уулзалга дээрэ абтаhан мэдүүлгые ПОРП hайшаана гээд оратор тэмдэглээ.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай жагсаал улам бэхижүүлхэ тухай Крымдэхи уулзалга дээрэ хэлэгдэhыень Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй парти бүрин дэмжэнэ гэжэ тэрэ хэлэhэн байна.

БЕРЛИН

СЕПГ-гэй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Социалис оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Крымдэ болоhон уулзалга болон тэрэнэй дүнгүүд тухай СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккерэй хэhэн тоосоое СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой эндэ болоhон заседани дээрэ зүбшэлэгдэбэ. Тоосооной бүхы дүримүүдые hайшаан дэмжэжэ байhанаа СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюро мэдүүлээ.

Социалис оронуудай аха дүү партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Крымдэ болоhон уулзалгын үедэ социалис ба коммунис байгуулалтын дүй дүршэл тухай, социалис гүрэнүүдэй харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ тухай hанамжаяа хэлсэhэн байна гээд СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

hүүлэй үедэ уласхоорондын оршом соо hайн хубилалтанууд болоо. «Хүйтэн дайнай» хойшолонгууд усадхагдажа, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй эбэй ёhoор зэргэ оршохо ёho гурим улам үргэнөөр дэмжэгдэдэг боложо байна. Энэ хадаа шахардуу байдал hуларуулха, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, амгалан ёhоной харилсаа хүгжөөхэ талаар социалис оронуудай бэелүүлжэ байгаа политикын толотомо үрэ дүн болоно. Иимэ политика эб найрамдал хангаха тухай арадуудай хүсэл эрмэлзэлдэ харюусана, социализм ба коммунизм байгуулгада уласхоорондын таатай hайн эрхэ байдал байгуулна, эб найрамдалай ба дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг бүхы хүнүүдэй зүгhөө дэмжэгдэнэ.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаhан эб найрамдалта программа бэелүүлжэ байгаа КПСС-эй Центральна Комитедэй, Совет правительствын шууд сэхэ политикын ашаар уласхоорондын харилсаанда иимэ hайн хубилалтанууд боложо байна гээд СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюро батална.

БУХАРЕСТ

РКП-гэй ЦК-гай гүйсэдхэхэ комитедэй заседани

ТАСС

Социалис оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Крымдэ болоhон хани ёhоной уулзалга тухай РКП-гэй Генеральна секретарь Н. Чаушеску РКП-гэй ЦК-гай гүйсэдхэхэ комитедэй заседани дээрэ мэдээсэбэ.

Крымдэ болоhон уулзалгын үедэ социалис байгуулалтын зарим асуудалнуудаар, социалис оронуудай хоорондохи харилсаа хүгжөөлгын ба уласхоорондын асуудалнуудаар hанамжаяа хэлсэлгэ болоhон байна гэжэ РКП-гэй ЦК-гай гүйсэдхэхэ комитет тоолоно гээд Аджерпрес агентствын мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

РКП-гэй Генеральна секретарь Н. Чаушескугай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй уулзажа хөөрэлдэлгэ социализмын, эб найрамдалай хэрэгэй аша туhада Румыниин Коммунис партиин ба Советскэ Союзай Коммунис партиин хоорондохи, румын, совет арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа, харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ шэнэ туhа нэмэри болоно гэжэ гүйсэдхэхэ комитет сэгнэнэ.

Хоёр партиин Генеральна секретарьнарай хоорондо болоhон уулзалгын үедэ зүбшэлэгдэhэн асуудалнуудые залан сэхээр бэелүүлхэ, Румыниин ба СССР-эй экономикын, эрдэм наукын, техникын ба бусад hалбаринуудтахи харилсаа саашадань үргэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ гүйсэдхэхэ комитет тогтообо.

ГАВАНА

Кубын Министрнүүдэй Соведэй заседани

ТАСС

Кубын Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастрын түрүүлэлгэ доро республикын Министрнүүдэй Соведэй заседани эндэ болобо. Хэдэн хуулинууд заседани дээрэ зүбшэлэгдэжэ, hайшаагдан абтаа. «Сэрэгэй бүгэдэ ниитын уялга тухай», «Ниитын уялга тухай» хуулинууд тэдэнэй дунда бии. Энэ хууляар дээдэ hургуулитай хүнүүдэй эрхэ ба уялганууд тодорхойлогдоно.

УЛААН-БААТАР

Ж. ДАМДИНАЙ ДОМОГЛОЛ ДУРДАЛГАНУУДАЙ НОМ

ТАСС

Монголой арадай революциин ветеран, 74 наhатан уран зохёолшо Ж. Дамдинай «Хүлгөөтэ жэлдэ» гэhэн ном хэблэлhээ гараба.

1920—1921 онуудта феодал засаг түрэтэ Монгол орондо болоhон үйлэ хэрэгүүд энэ ном дотор хөөрэгдэнэ. Эдэнь монгол арадта түүхэтэ удха шанартай байгаа. Ж. Дамдин тэрэ үе сагай байдал hайн мэдэхэhээ гадна, феодалнуудта эсэргүүгээр, харин хархис булимтарагшадта — Хитадай милитаристнуудай ба барон Унгернын сэрэгүүдтэ эсэргүүгээр Монголой дарлагдан мүлжэгдэhэн, ажалша арадай хэhэн тэмсэлэй эгээн ехэ туйлалтада — 1921 оной революционно тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан байгаа. Баримтата ба уран hайханай хэдэн арбаад зохёолнуудай автор Ж. Дамдинай энэ шэнэ номой Монгол орондо болоhон революционно залинта тэмсэлэй үе сагые шэнжэлэгшэдтэ үнэтэ материал болохо байhаниинь дамжаггүй.

БЕРЛИН. Залуушуул болон студентнэрэй бүхэдэлхэйн X фестиваль эндэ боложо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй летчик-космонавт В. В. Николаева-Терешкова Сүлөөтэ немец залуушуулай холбооной түлөөлэгшэдэй дунда.

ТАСС-ай телефото.

ВАШИНГТОН

Гол шухала асуудал

ТАСС

Байгша оной түрүүшын зургаа hарын дүнгүүдые США-гай конгрессэй нэгэдэмэл экономическа комисси хаража үргэлжэлhөөр.

Энэ үе соо мүнгэнэй үнын ехээр унаhанhаа уламжалан, юумэнэй үнэ сэн, гэр байрын түлбэри, транспортаар ябалга улам хүндэрhэн байна гэжэ США-гай финансын министр Дж. Шульц сэхэ руунь мэдэрhэн байна. 6 hарын турша соо эд бараанай үнэ сэн 8 процентээр хүндэрөө гэхэ гү, али нёдондо энэ үеынхиhөө хоёр дахин нэмээ. Хүдөө ажахын продукцинуудай ба түүхэн эдэй үнэ сэн илангаяа хүндэрhэн байха юм.

ВАШИНГТОН

Сэрэгэй гаргашануудта мүнгэ hомолхо тухай хуулиин проект

ТАСС

Сэрэгэй гаргашануудта мүнгэ hомолхо тухай хуулиин проектые США-гай конгрессэй сенадтахи зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүдые эрхилдэг комисси hайшааба. Энэ хууляар 20,4 миллиард доллар hомолхые хараалагдана. Энэнь правительствын эриhэнhээ 1,6 миллиардаар бага юм.

Хуулиин проект зүбшэн хэлсэхэ үедэ уhан доогуур ябадаг «Трайдент» гэжэ ракетнэ түхеэрэлгэ байгуулгада мүнгэ hомолхые комиссиин гэшүүд түрүүшээр буруушааhан байгаа. Дуугаа үгэлгын дүнгүүд буруу гэжэ сенатор-республиканец Голдуотер соносхоод дахин дуугаа үгэлгэ үнгэргэхые туйлаба. Энээнэй дүнгөөр «Трайдент» бүтээлгэдэ мүнгэ hомололго хуулиин проектдэ оруулагдаа.

ЛСНДОН

Чилиин ажалшадтай hанал нэгэтэй

ТАСС

Орон доторой ба гадаадын хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр Чилиин ажалшадай хэhэн тэмсэлтэй hанал нэгэтэй байhан тухайдаа Англиин хүдэлмэришэн анги мэдүүлнэ.

Англиин шахтернуудай хүтэлбэрилэгшэ Лоуренс Дейли горнягуудай национальна профсоюзай үмэнэhөө Чилиин ажалшадай нэгэдэмэл профцентрэй ба республикын горнягуудай национальна федерациин генеральна секретарьта бэшэг эльгээхэдээ, Чилиин правительствада орон доторой ба харнин гүрэнүүдэй хархис хүсэнүүдэй зүгhөө хэгдэhэн заналтаар hанаагаа зобожо байhанаа тэмдэглэбэ.

Чилиин правительствые хамгаалхын тула орон доторoo национальна ажал үргэнөөр ябуулха уряатайгаар «Морнинг стар» газетэ Англиин ажалшадта хандаhан байна. «Дэлхэйн империалис гүрэнүүдэй үгэсөө хэжэ байгаашье hаань, хүдэлмэришэн анги ба түрүү үзэлтэй хүсэнүүд hанал нэгэтэй байжа, тэдээндэ шанга харюу сохилто үгэхэ зэргэтэй», — гэжэ газетэ бэшэнэ.

БОНН

Г. Венерэй мэдүүлгэ

ТАСС

Мүнөө ФРГ-гэй ба ГДР-эй хоорондохи харилсаанай үндэhэ hуури тухай договорые ФРГ-гэй Конституциин үндэhэн хуулида бүрин таарана гэжэ федеральна конституционно сүүдэй Карлсруэдэ мэдэрээд байхадань, хараа бодомжоёо шэнээр хаража үзэхыень бундестагтахи СДПГ-гэй бүлэглэлэй түрүүлэгшэ Г. Венер правительствада ороогүй ХДС ХСС партинуудые уряалаа.

Энэ договор Европодохи шахардуу байдал hуларуулха байна гэжэ Г. Венер «Аугсбургер альгемайне» газетэдэ тунхаглуулhан статья соогоо бэшэнэ. Германиин Федеративна Республикын ба Зүүн Европын социалис гүрэнүүдэй хоорондын договорнууд шэнэ үе сагай эхи табина.

ЗУНАЙ hҮҮЛШЫН hАР…

Август hарада үдэр богони боложо, үдэшэ, hүниндөө hэрюубтэр амисхал хүрэжэ ерэдэг байна. Тиибэ яабашье, энэ hарада дулаан, нарата халуун үдэрнүүд олон, үглөөгүүр үдхэн манан хөөрэжэ байдаг. Заримдаа хойто зүг тээhээ хүйтэн уларилай амисхал ерэжэ, хүбшэ хадын оройгоор түрүүшын саhаханууд үзэгдөөдшье магадгүй. hарын hүүл багаар хадын оройгоор эртын саhан оробол, дулаан үдэрнүүдтэй ута намар болодог гэжэ нютагай үбгэд хэлсэдэг.

Августын түрүүшын арбаад хоногой туршада тала дайдаар үнгэ бүриин сэсэг набша надхажа, хэбис номин байгаалиин үзэсхэлэн гоё үзэгдэлнүүд элбэгжэдэг гээшэ.

hарын тэн багhaa ногоон набша шарлажа, алтан намарай ерэhэн тэмдэг үзүүлдэг. hарын эхеэр элдэб янзын hархяаг элбэгжэдэг, мүн ой тайгада нэрhэн, үхэр нюдэн, малина, шасаргана эдеэшэдэг. hарын hүүл тээ алирhан, хушын hамар эдеэгээ гүйсэд хүсэhэн байдаг шуу. Энэ үедэ огородой эдеэн — үгэрсэ, помидор, хартаабха болон бусад ургамалнууд эдеэшэжэ дүүрэдэг.

Байгша оной август hарада сагай уларил ямар байха хаб гэхэдэ, республикын урда аймагуудта hарын туршада дунда зэргээр 14—16 градус дулаан болохо гэхэ гү, али энэнь нормо соогоо байхаар тухайлагдана. hарын түрүүшын хахадта hүниндөө 13—18, hүүл тээшээ нэгэ градус хүйтэнhөө дүрбэн градус хүрэтэр дулаан. зарим нютагуудта хюруу унахаар хүлеэгдэнэ. Үдэртөө — түрүүшын арбаад хоногто 25—30, саашадаа 19—24, hарын hүүл багта 13—18 градус дулаан болохо зэргэтэй.

hарын туршада 25—50 зарим нютагуудта 60—110 миллиметр шииг нойтон орохоор багсаагдана.

Республикын баруун-урда аймагуудта hарын туршада дунда зэргээр 11—14 градус дулаан гэхэ гү, али энэнь нормо соогоо байха зэргэтэй. Августын 10—13-да hүниндөө 8—13, бусад үдэрнүүдтэнь 1—6 градус дулаан, hарын hүүл багаар гурбан градус хүйтэнhөө хоёр градус хүрэтэр дулаан болохо, хюруу унахаар хараалагдана. Үдэртөө — hарын түрүүшын арбан хо… то 20—25, августын 2… 26-най үдэрнүүдтэ 14-… бусад үдэрнүүдтэнь 7-… градус дулаан байхаар… леэгдэнэ. hарын тур… 60—100 миллиметр … нойтон орохо зэргэтэй.

Республикын хойто а… гуудта hарын туршада… да зэргээр 12—16 граду… лаан байхаар хүлеэгд… hүниндөө эгээл дулаа… 8—13 градус августын 1… до, мүн hарын тэн б… үзэгдэхэ. Бусадтань h… дөө ноль градусhaa ду… градус хүрэтэр дулаан… ха зэргэтэй. hарын 8-… 17—26-да, дүрбэн гр… хүйтэнhөө нэгэ градус х… тэр дулаарха. Үдэртөө… hарын түрүүшын арбан… ногто, августын 22—2… 19—24. бусад үдэрнүүд… 13—18 градус дулаан б… хо жэшээтэй.

Байгал шадарай нюта… та дунда зэргээр 13-… градус дулаан байха з… тэй. hүниндөө 11—16, … төө 17—22 градус ду… байха юм ха. hарын ту… да 60—110. зарим … гуудта 25—40 милли… шииг нойтон орохоор… саагдана. Зүг бүхэнhөө … 3 баллай хүсэтэйгөөр … хилха. hарын hүүл б… 5—6 балл хүсэтэй ш… hалхин болохоор хүлеэгд…

Л. ГОНЧАРОВ…
инжене…
агрометеорол…

САГАЙ УЛАРИЛ

Августын 2—3-най үдэрнүүдтэ ороhон хура бороон, аадар орожо, гол горхонууд ай уhа бага зэргээр нэмээжэ захалба. Тиин Сэлэнгэ мүрэн Новоселенгинск тосхон шадар 40, Улаан-Үдэдэ 20 сантиметрээр нэмэhэн байна Мүнөө Улаан-Үдэ шадар Сэлэнгэ мүрэнэй уhан 341 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэбэ. Августын 6-най үдэр Новоселенгинск тосхон шадар Сэлэнгын уhан hуужа эхилээ. Мүнөөдэр Улаан-Үдэ шадар Сэлэнгэ мүрэнэй уhан бага зэргээр hууxaap хараалагдана.

Сүхэ гол hүүлэй хэдэн хоногой туршада 30—50 сантиметрээр hуужа захалhан байна. Тиимэhээ Хяагтын адаг, Поворот тосхон шадар Сэлэнгэ мүрэн 10—15 сантиметрээр hууха гэжэ багсаагдана. Мүн Хёлго, Үдэ, Баргажан голнууд hуужа захалба.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваторнин директор.

«СПОРТЛОТОГОЙ» июлиин 30-да Вильнюстэ үнгэргэгдэhэн 21-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо. Хэншье зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер шүүгшэд — 3.168 түхэриг, дүрбэн номер тааhан хүнүүд — 70 түхэриг, 3 номер тааhан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна.

21-дэхи тиражай шүүбэри августын 11-hээ сентябриин 10 болотор түлэгдэхэ юм.

Редакторай орлог…
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефону…

г. Улан-Үдэ, ул. Л…на 35. Телефоны: реда…ра — 54-54, приёмная … 54-93, зам. редактора … — 68-08, зам. редакторе … 62-62, отв. секретаря … 50-52, секретариат—66-… отделы: партийной жизни … 60-91, сельского хозяйс… — 64-36, 63-86, пропаган… и агитации — 56-23, … мышленности и строите… ства — 61-35, советск… строительства и быта … 68-58, культуры и школ … 60-21, писем и рабсель… ров — 67-81, информации … 34-05, общественная при… ная — 56-62. машинное б… ро — 57-63, фотолабора… рия — 33-61.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Хоёрдохи хахад жэлэй хараа түсэбүүд» — түрүү бэшэг. Шефүүдынь туhалхаяа ерэбэ — фоторепортаж. Росоин ажалшадай ажалай алхамууд — РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл «Ажалша бүхэриг хонишон»—Л. Гомбоевой корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаhанда. Хонхолын таряашадай ажалай бэлэдхэл — А. Мальцевай статья. Загаhа үсхэбэрилгэдэ анхарал хандуулха — В. Николаевай корреспонденци. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаhаа. Газарнай үрэжэлтэй байг лэ —С. Балбаровай статья.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Шэнэ hонинууд, болоhон ушарнууд, баримтанууд — АПН-эй материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
Улаан-Үдэ харуулна:
19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Телепанорама. 19.25 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 19.45 — «Техникэ тухай мэдээсэлнүүд». 20.15 — «Веснянка» — фильм-концерт. 20.45 — «Архивай документнүүд хөөрэнэ». 21.10 — «Экран» —телевизионно суглуулбари.